

STORKAPITALISTER

Några blickar bakom den internationella finansens kulisser

Av Karl Radek, Eugen Varga m. fl.

Andra upplagan

Frams förlag :-: Stockholm

Luleå 1928

Tryckeri Aktiebolaget Norrskenet

Innehåll

Företal.....	1
Från kapitalismens sköna ungdomsår (av Karl Marx)	2
Hur dollarkungarna startade (efter G. Myers).....	4
Ford – en storkapitalistisk filosof (av Paul Friedländer).....	8
Oljeproblemet (av Scott Nearing)	11
Wilson och pacifismen (av Karl Radek)	13
Stinnes (av Karl Radek)	17
Vad Expertbetänkandet innebär (av Eugén Varga).....	23
Londonkonferensen och dess resultat (av Karl Radek).....	27
Hur kapitalismen ”sanerar” Österrike (av I. och L Kulcsar).....	29
Spekulationskapitalismen – den kapitalistiska utvecklingens sista fas (av G. Schlesinger)....	32
Hur imperialisterna ”avrustar” (av G. I. Teodori).....	34
Det kommande kriget (av M. Pavlovitsj).....	37
Jordens ansikte efter kriget (av Karl Radek).....	42

Företal

Den samling artiklar, som förenats till föreliggande häfte, bildar icke något uttömmande helt. Någon marxistiskt skriven systematisk översikt av kapitalismen fram till våra dagar existerar tyvärr icke ännu. Emellertid har i den internationella kommunistiska pressen förekommit en hel del utomordentliga uppsatser på området, värda att tillvaratagas bättre. Kunskap om kapitalismen, hur den fungerar och vad den planerar, hur de stora kapitalisterna startat och tagit sig upp till de finansiella tinnarna, sådan kunskap är naturligtvis av stort värde för arbetarklassen i dess kamp. I föreliggande lilla skrift har Frams förlag velat samla en serie värdefulla uppsatser om kapitalismen, dess hövdingar och ställning i våra dagar. Som ett utmärkt kompletterande material har inledningsvis medtagits några historiskt belysande sidor ur Karl Marx' *Das Kapital* samt en kort överblick över ett antal stora amerikanska finans-kungar och hur de startat. Vi hoppas, att den lilla skriften, som f. ö. framträder utan alla anspråk, kommer att för sina läsare underlätta uppfattning av vad som just nu sker ute i världen och göra dem till kunnigare kämpar i den här, som med större segervisshet än någonsin håller på att bryta kapitalismens grymma och vanvettiga välde.

Från kapitalismens sköna ungdomsår (av Karl Marx)

Upptäckandet av guld- och silverländer i Amerika, utrotandet, förslavandet och begravandet av den infödda befolkningen i gruvorna, den begynnande erövringen och utplundringen av Ostindien, förvandlandet av Afrika till en inhägnad plats för jakt på svarthudingar betecknar den kapitalistiska produktionsärens morgonrodnad. Dessa idylliska processer är huvudmoment i den ursprungliga ackumulationen. Omedelbart följer handelskriget mellan de europeiska nationerna med jordklotet som skådeplats. Det öppnas med Nederländernas avfall från Spanien, tar jätteomfång med Englands antijakobinerkrig, fortsätter ännu i opiekrigen mot Kina o. s. v.

Den ursprungliga ackumulationens olika moment fördelar sig nu, mer eller mindre i tidsordning, nämligen på Spanien, Portugal, Holland, Frankrike och England. I England sammanfattas de i slutet av 1600-talet systematiskt i kolonialsystem, statskuldsystem, modernt skattesystem och produktionssystem. Dessa metoder vilar delvis på det brutalaste våld, exempelvis kolonialsystemet. Men alla använder statsmakten, samhällets koncentrerade och organiserade våld, till att drivhusmässigt befordra processen av det feodala produktionsättets förvandling i det kapitalistiska och förkorta övergångarna. Våldet är förlösaren åt varje gammalt samhälle, som går havande med ett nytt. Det är en ekonomisk potens.

Om det kristliga kolonialsystemet säger en man, som är specialist på kristendomen, W. Howit (*Colonization and Christianity*, 1838): ”De kristliga rasernas barbarer och skändliga grymheter i varje region av världen och mot varje folk de kunde underkuva, saknar motstycke i någon historisk æra, hos någon ras, hur vild och obildad, obarmhärtig och skamlös den än må ha varit.” Den holländska kolonialhushållningens historia – och Holland var 1600-talets kapitalistiska mönsternation – ”upprullar en oöverträfflig tavla av förräderi, bestickning, lönnmord och skändlighet” (Th. S. Raffles: *Java and its dependencies*, 1817). Intet är mer karaktäristiskt än dess system med människostöld i Celebes för att få slavar till Java. Människotjuvarna utsändes i detta syfte. Tjuven, tolken och försäljaren var huvudagenterna i denna handel, infödda prinsar de huvudsakliga försäljarna. Den bortstulna ungdomen gömde man i Celebes’ hemliga fångelser, tills den blev mogen att skickas på slavskeppen. En officiell rapport säger: ”Bara denna enda stad Makassar exempelvis är full av hemliga fångelser det ena hemskare än det andra, proppfullt med elände, offer för girighet och tyranni, fängslade i kedjor, med våld slitna från sina familjer”. För att komma åt Malacka mutade holländarna den portugisiska guvernören. Han släppte 1641 in dem i staden. De skyndade genast till hans hem och lönnmördade honom för att slippa ifrån mutsumman 21,875 pund sterling. Var de satte sina fötter, följde förödelse och avfolkning. Banjuvangi, en provins på Java, räknade år 1750 över 80,000 invånare, 1811 bara 8,000. Det är ”den fina kommersen”!

Engelska Ostindiska Kompaniet erhöll som bekant utom det politiska väldet i Ostindien ensammonopolet på tehandeln liksom på den kinesiska handeln överhuvud och varutransporten från och till Europa. Men kustsjöfarten på Indien och mellan öarna, liksom handeln i det inre av Indien blev monopol för Kompaniets högre tjänstemän. Monopolen på salt, opium, betel och andra varor var outtömliga gruvor för rikedom. Ämbetsmännen fastställde själva priserna och skinnade efter behag den olyckliga hinduen. Generalguvernören deltog i denna privathandel. Hans gunstlingar erhöll kontrakt under villkor, varför medels de, klokare än alkemisterna, gjorde guld av intet. Stora förmögenheter sköt upp som svampar på en enda dag, den ursprungliga ackumulationen skedde utan en shillings utlägg. Det juridiska förfarandet mot Warren Hasting vimlar av sådana exempel. Här ett fall. Ett opiekontrakt tilldelades en viss Sullivan i det ögonblick han avreste i officiellt uppdrag – till en från opiedistriktet alldeles fjärran del av Indien. Sullivan säljer sitt kontrakt för 40,000 pund sterling till en viss Binn, Binn säljer det samma dag för 60,000 pund sterling och den slutliga köparen och ut-

föraren av kontraktet förklarar att han efter att detta ändå pressade ur det en oerhörd vinst. Enligt en parlamentet förelagd lista lät Kompaniet och dess tjänstemän åren 1757-1766 indierna skänka sig 6 milj. pund sterling! Mellan 1769 och 1770 fabricerade engelsmännen en hungersnöd genom att köpa upp allt ris och vägra återförsälja det utom till fabelaktiga priser. (År 1866 dog ensamt i provinsen Orissa över 1 miljon hinduer hungersdöden. Icke desto mindre sökte man förrika den indiska statskassan genom de priser, till vilka man lämnade de förhungrade livsmedel.)

Behandlingen av de infödda var naturligtvis ursinnigast på de endast till exporthandeln bestämda anläggningarna, som Västindien, och i de åt rånmordet prisgivna rika och tätbefolkade länderna, som Mexico och Ostindien. Men inte heller i de egentliga kolonierna förnekade sig den ursprungliga ackumulationens kristliga karaktär. Protestantismens nyktra virtuoser, Nya Englands puritaner, satte 1703 genom beslut av sin assembly (församling) en premie av 40 pund sterling på varje indiansk skalp och varje infångat rödskind, 1720 en premie av 100 pund sterling på varje skalp, 1744, sedan Massachussets-Bay förklarat en viss stam som rebell, följande priser: för manlig skalp 12 år och däröver 100 pund sterling nytt mynt, för manliga fångar 105 pund sterling, för kvinnor och barn 50 pund sterling, för skalper av kvinnor och barn 50 pund sterling. Några decennier senare hämnade sig kolonialsystemet på de forna pilgrimsfädernas under tiden upprorisk blivna avkomma. Under engelsk stimulans och sold blev de tomahawkade. Brittiska parlamentet förklarade blodhundar och skalpering för ”medel dem Gud och naturen givit i dess hand”.

Kolonialsystemet mognade drivhusmässigt handel och sjöfart. ”Monopoliebolagen” (Luther) var väldiga hävstänger för kapitalkoncentrationen. Kolonien garanterade de uppskjutande manufakturernas avsättningsmarknad och en genom marknadsmonopolet potentierad ackumulation. Det utanför Europa direkt genom plundring, förslavande och rånmord förvärvade bytet flöt tillbaka till moderlandet och förvandlade sig här i kapital.

*

I början av juni 1836 ingick till magistraten i Dewsbury (Yorkshire) angivelser, enligt vilka ägarna av 8 stora fabriker i närheten av Batley hade kränkt fabriksakten. En del av dessa herrar anklagades för att ha pressat 5 pojkar mellan 12 och 15 år till arbete från kl. 6 på fredag morgon till kl. 4 e. m. följande lördag utan att medge något som helst återhämtande av krafterna utom för måltider och en timmes sömn vid midnatt. Och dessa barn hade att utföra det rastlösa, 30 timmar långa arbetet i ”the shoddy-hole”, som hålan heter, där yllelump o. s. v. tvingar t. o. m. den vane arbetaren att ständigt knyta näsdukar för munnen till skydd för sin lunga. Hrr anklagade försäkrade i stället för ed – som kväkare var de alltför skrupulöst religiösa män för att kunna prestera en ed –, att de i sin barmhärtighet hade medgivit de stackars barnen 4 timmars sömn men att de envisa barnungarna absolut inte ville gå och lägga sig! Kväkarherrarna dömdes till 20 pund sterling böter vardera.

Hur dollarkungarna startade (efter G. Myers)

Det brukar ju särskilt mot arbetarklassens missnöje framhållas, att det kapitalistiska samhället trots sina fel och brister dock alltid ger begåvningen och energien möjligheter att ta sig fram. ”Envar sin egen lyckas smed” hör till de i borgarpressen mest populära slagorden, och denna press söker ju också ge massorna exempel på det slagordets sanning genom att skildra ”self-made men” även ur arbetarklassen, uppkomlingar som från en blygsam början blivit både ministrar och annat härligt. Men det kanske ännu mer tjugande för ”allmänna opinionen” i det borgerliga samhället är vetskapen om hur de allra högsta topparna inom penningaristokratin ”startat från en mycket ringa början”, som en berömd amerikansk kuplettrefräng lyder.

I vår översikt över storkapitalister och storkapitalistisk politik passar det ganska väl att också ta en kort överblick över några av de största amerikanska penningfurstarna och se, hur de i realiteten startade, hur deras förmögenheter från början förvärvades. Den, som grundligt vill sätta sig in i detta intressanta men smutsiga ämne, hänvisas till amerikanaren Gustavus Myers' bekanta bok *History of the great american fortunes* (De stora amerikanska förmögenheternas historia). Myers' stora arbete i tre band ligger till grund för följande ytterst korta framställning om – för att tala med vederbörandes panegyriska biografer – den flit och duglighet som varit grunden för förvärvet av de grundläggande första millionerna.

Astor

Familjen Astor äger väldiga jordområden och dessutom byggnader i New York och på andra håll. De palats, där dess medlemmar lever i den högsta lyx, sträcker sig över hela kvarter, medan inte långt därifrån 5,000 å 6,000 fattiga mänskliga varelser får trängas i ett enda kvarter. Astors är också stora aktieägare i många kapitalistiska ”företag”. De har en årlig inkomst ungefär 500 gånger större än Förenta Staternas presidents och uppväger vad 41,000 arbetare med 600 dollars st. kan slita och släpa ihop på ett år. (Myers' siffror är kort före kriget.) Den verkliga historia, som regerings- och domstolshandlingar berättar om familjen Astors förmögenhet, är emellertid ganska olik panegyrikernas stereotypa fraser.

Astorska förmögenhetens grundläggare var John Jacob Astor, en emigrant från Tyskland, som kom till Förenta Staterna 1783 med 5 pund på fickan. Han dog 1848 och efterlämnade då en förmögenhet av 20,000,000 dollars, den största amerikanska på sin tid. Hur fick han den? Handlingar och fakta visar, att han blev pälshandlare och bedrog indianerna genom att först suppa dem fulla. Efter att ha organiserat Amerikanska Pälskompaniet år 1810, utskeppade han väldiga kvantiteter whisky bland indianstammarna. Att sälja rusdrycker till indianerna var ett i lag straffbelagt brott. Men Astor skaffade sig strafflöshet genom att muta myndigheterna. Vid ett tillfälle 1817 gav han Lewis Cass en handsalva på 35,000 dollars. Vem var Cass? Guvernören över Michigan-territoriet, ett av Astors främsta handelsområden, och han (Cass) blev sedermera sekreterare i krigsdepartementet, just den ämbetsman som hade högsta domsrätten över indianfrågor.

Astor debiterade indianerna 25 å 50 dollars pr gallon whisky att betalas i pälsverk. Gamla dokument utvisar, att indianerna aldrig tilläts göra affärer när de var nyktra. Sedan han fyllt dem, kunde Astor suga ut dem ytterligare genom att ge dem värdelösa varor till höga priser emot deras pälsverk. Så tog han exempelvis 1½ dollar för en mässingfingerborg, 18 dollars för ett pund tobak, 30 för en bössa, som var värd 11, 4 dollars pundet för krut som kostat honom 20 cents, o. s. v., o. s. v.

Fyllda, bedragna och drivna till skuld och ruin tvangs indianerna att ta sin tillflykt till den enda hämd som stod dem öppen. De kunde inte åtala inför domstol varken i kriminal- eller civilmål, därför att det var olagligt att upptaga en indians vittnesmål. Följaktligen måste de ta sin tillflykt till det primitiva våldet. De gjorde uppror, slog ihjäl vita och mördade Astors

handelsmän. Varpå naturligtvis myndigheterna fick brått att skicka ut trupper att skjuta ned dem och bränna deras byar.

Det var ett långt kapitel av fasor. Men Astor satt lugnt i New York och plockade in sina millioner. Faktiskt blev över 150 vita handlande dödade av indianerna, men Astors förmögenhet växte alltjämt under mord och överfall. Regeringsdokument visar, att han tjänade 500,000 dollars om året på denna trafik – en jättestor summa för sin tid.

På så vis fick han sitt startkapital, varmed han gav sig in i tomt- och bankaffärer i New York. Men allt under det han höll på att så blodigt suga ut indianerna, mutade han ämbetsmän i New York att ge honom jord. Det område han fick tillhörde den stora areal, staden New York då ägde. Dess aktuella värde var den tiden inte så högt men dess potentiella värde så mycket högre. För närvarande är området värt hundrade millioner dollars. Astors närmaste avkomlingar fortsatte jobbet. De mutade parlament och kommunala institutioner, de bedrog myndigheterna på skatt och tjänte millioner inte bara på affärsbyggnader utan också på usla tält och baracker odugliga som människoboningar. Släktled för släktled har millioner människor i New York arbetat enbart för att öka värdet av Astor-familjens förmögenhet utan att familjen ifråga behövt röra ett finger. Herrarna Astor är väldiga penningararistokrater. En av dem, William Waldorf Astor, har blivit engelsk medborgare. En stad i Oregon, U. S. A., är efter den fina slakten uppkallad Astoria.

Vanderbilt

Cornelius Vanderbilt var en utomordentligt driftig man – på sitt sätt. Han började med två tomma händer och efterlämnade en förmögenhet på 105 millioner dollars. Hur fick han den?

Det gick enkelt till. När de stora guldfyndigheterna i Californien upptäcktes 1847, fanns det inga järnvägslinjer tvärs över Staterna. Två ångbåtlinjer, United States Mail Steamship Company och Pacific Mail Steamship Company, mutade kongressen (det amerikanska parlamentet), så att de fick ett understöd för postföring pr 900,000 dollars pr år. Vanderbilt lyckades förmå de två linjernas ägare att ge honom först 480,000 av dessa 900,000 dollars pr år och senare 612,000. Det skedde genom att han satte upp en konkurrerande linje, som tvang dem att sänka passagerar- och fraktpriser, och genom att hota avslöja deras mut- och subsidiehistorier. När de så gav efter, drog han tillbaka sina fartyg och de två understödda linjerna höjde sina taxor till nära fyra gånger vad de varit förut. I flera år kunde Vanderbilt sitta lugn i sin stol och ta emot sina 612,000 dollars pr år. Först år 1858 avslöjades hans transaktioner i kongressen. I bägge husen utpekades han av hederliga män som en storskojare. Två år senare, 1860, tillsatte kongressen en undersökningskommitté. Den fick genom en mängd vittnesmål fullständiga belägg på hans verksamhet, men några efterräkningar blev det ej.

Men Vanderbilt var en lysande patriot. När inbördeskriget bröt ut, var regeringen i ett trängande behov av båtar för transport. Trots sina föregående bravader lyckades Vanderbilt bli regeringsagent för inköp eller förhyrande av båtar. Det blev en ny skandal. Båtar, som V. köpt eller förhyrt för regeringens räkning, befanns vara så värdelösa eller ruttna, att soldaternas liv sattes i fara. Kongressen tillsatte en undersökningskommitté, som fick klarhet – men även denna gång utan påföljd för bedragaren – om en massa bedrägliga manipulationer, privatinkomster som genom mellanhänder betalades i mutor för inköp av flytande likkistor. I Myers' stora arbete berättas vidare, hur Vanderbilt och hans son, William H. Vanderbilt, på grundval av sitt hopade kapital gav sig in i järnvägsaffärer och hur de mutade statsparlament och kommunalstyrelser att genom lagstiftning och på andra sätt hjälpa dem i deras hänsynslösa rofferi. Numera är familjen Vanderbilt mycket fin och ärad. Den har gift sig in med europeisk adel. En av döttrarna blev hertiginna av Marlborough, en annan kvinnlig Vanderbilt ungersk grevinna.

Gould

Den Gouldska milliardärfamiljens grundläggare Jay Gould, hade på sin tid ett mycket dåligt anseende. Han gjorde sig inte ens besvär att som de förut nämnda söka bibehålla ett yttre sken av hederlighet. De andra gav pengar till välgörenhet, kyrkor och bibliotek. Jay Gould gav inte en cent till sådant och gav blankt tusan, vad folk tänkte om honom, bara han fick hålla på att samla in sina millioner. Han startade utan en dollar men när han dog ägde han 77 millioner, ja, om man komme riktigt åt att undersöka, säkert upp mot 100.

Då vi först möter Gould, är han kringvandrande försäljare av råttfällor, senare uppsyningsman. Han hade en utomordentlig förmåga att väcka förtroende. Han fick en kongressledamot Pratt att bli kompanjon med honom i ett läderföretag och så skojade han Pratt och denne var glad att få draga sig ur spelet. Därpå bedrog Gould en framstående läderfabrikant Charles M. Leupp, som renskrapad begick självmord 1857. Med vinsten från dessa transaktioner köpte Gould järnvägsaktier och startade sin karriär som järnvägskung. Dokument visar vidare, att han stal – bokstavligen stal – 12 millioner dollars vid Eriejärnvägen och hur han på ett enda år kostade på 500 tusen dollars att muta New Yorks statsstyrelse så att den antog en lag som legaliserade ett enormt aktiebedrägeri från hans sida. Det var år 1868 och han hade utan tvivel hamnat i fängelse, om han inte lyckats med den muthistorien.

Med dessa 12 millioner och andra, som han skojat till sig på aktiemanipulationer, köpte han andra järnvägar och arrangerade sin beryktade ”svarta fredags”-konspiration, då han ämnade roffa åt sig hela Staternas guldförråd. Han mutade offentliga myndigheter och förorsakade hundratals konkurser och dussintals självmord. Regeringen lyckades i sista stund hejda kuppen, men Gould klarade sig från laga påföljder med att köpa domarna och kom ifrån den hotande affären med 11 å 12 millioner dollars vinst. Inom kort hade han sedan väldet över Union Pacificjärnvägen och hade snart plockat den på 40 millioner. När han dog, efterlämnade han som sagt minst 77, kanske upp mot 100 millioner.

Morgan

Knappast någon storkapitalist har av kapitalistiska författare prisats så som den store J. Pierpont Morgan, finanskungen, patrioten och donatorn. Har han inte skänkt millioner och åter millioner till vetenskapliga ändamål, till folkbibliotek och kyrkor? Är han inte ett utomordentligt bevis på kapitalets välsignelse för mänskligheten?

En enda av Morgans första transaktioner är tillräcklig för att karaktärisera hans patriotism och idealism. När inbördeskriget bröt ut, var han en ung man på 24 år, kraftig och väl lämpad för militär tjänst. Fosterlandet var i största behov av soldater, men Morgan liksom de flesta av hans klass visade sitt hjältemod och sin fosterlandskärlek inte bara genom att stanna hemma utan också genom att sälja utdömda gevär till Staternas armé. Det var år 1861. Ett parti på 5,000 utdömda gevär låg i regeringsarsenalen i New York. Det var en rest av ett större lager, som myndigheterna utdömt 1857 såsom varande så usla, att soldaterna, som använde dem, riskerade skjuta tummarna av sig själva. En viss Arthur M. Eastman från Manchester, New Hampshire, bjöd regeringen 3 dollars stycket för de 5,000 gevären. Han fick dem för 3½ dollars stycket. Men Eastman hade inte pengar tillräckligt, och då uppenbarade sig en illa känd politiker av Tammanyigan vid namn Simon Stevens och gick i borgen upp till 20,000 dollars. Officiella och juridiska dokument visar, att bakom denne Stevens stod J. Pierpont Morgan.

Telegrafiskt såldes sedan de 5,000 utdömda gevären till general Fremont, befälhavaren i St. Louis, för 22 dollars stycket såsom fullgoda gevär. Och summan betalades, trots att regeringen kunde köpa de allra modernaste och bästa gevär på annat håll för 17½ dollars. Det var en stor skandal och sekreteraren i krigsdepartementet Stanton tillsatte en kommitté, som till

full evidens visade upp bedrägeriet. ”Regeringen”, förklarade kommissionen, ”inte bara sålde ena dagen för 17,486 dollars vapen, som den dagen förut gått in på att köpa tillbaka för 109,912 dollars – en förlust för Förenta Staterna på 92,426 dollars – utan anskaffade faktiskt själv de 17,486 dollars som den erhöll”.

Regeringen vägrade betala Morgan och han åtalade regeringen. Rättegången J. Pierpont Morgan mot Förenta staternas regering återfinnes i kommissionens rapport som fall n:r 97. Morgan fick emellertid utslag på, att han hade en fordran på regeringen, eftersom vapnen hade levererats. Kommissionen gick med på att betala 13:31 dollars pr gevär. Men vederbörande var inte nöjd med det utan krävde fulla summan, och 1867 tilldömdes han också denna av högre instans.

Det var den store patrioten och filantropen J. Pierpont Morgans första större affär. Den sluter sig ju ståtligt till de förut i denna korta överblick meddelade bedrägerier, varmed den amerikanska finansaristokratin ”startade från en mycket ringa början.” Men de nämnda herrarna är inga undantag. Hela kapitalismen, från den största magnaten till den minsta detaljaffärs-
mannen, använder efter förmåga och lägenhet ”chanserna”. Systemet självt är den stora brottslingen, som håller massorna i nöd och krig. Först med systemets utrotande kan en ny, ordnad arbetets och solidaritetens tid dagas.

Ford – en storkapitalistisk filosof (av Paul Friedländer)

Henry Ford, kapitalmagnaten och den storindustrielle i största stil, fullföljer med sina böcker utan tvivel avsikten att för sina ekonomiska syften och metoder vinna bredare lager av folket, mindre storbourgeoisin än fastmer de borgerliga mellanlagren, småborgare och t. o. m. farmare och bättre situerade arbetare, vilkas klassmedvetande inte är utpräglat och som vill ”komma högre upp”. Det målet tror han sig kunna nå genom att rikta sitt angrepp mot två fronter, å ena sidan mot ”finanskapitalet”, dessa ”rovgiriga utsugare” som han själv uttrycker sig, å andra sidan naturligtvis mot de ”narraktiga” kommunisterna och revolutionära klasskampsmännen, om vilkas program han inte har den blekaste aning. Att han draperar sig i ”det allmänna intressets” mantel är en sociologisk självklarhet. Emellertid kan man ur Fords öppen hjärtade skrifter plocka åtskilligt, som kan utnyttjas *mot* Ford och hans gelikar och den övriga, ännu lägre stående kapitalistiska plutokratien.

Henry Ford har redan i sin bok *Den internationelle juden*, som lyser av okunnighet på det historiska området, velat influera på det amerikanska ”folket”. Fords antisemitism var och är intet annat än förklädnaden för industrikapitalets upproriskhet mot industrins underkuvare *finanskapitalet*. Denna förklädnad är inte alls något okänt för Europa, särskilt Österrike-Ungern, men också Tyskland och Polen. I årtionden har ju en stor del av bourgeoisin i kampen mot storkapitalet och särskilt finanskapitalet svängt – antisemitismens fana, för att till sist ändå duka under för finanskapitalet.

I Fords senare skrivna och tämligen nyutkomna bok *Mitt liv och arbete* (utgiven även på svenska, citaten i denna artikel är från tyska upplagan) avstår författaren från antisemitismens krigiska mask och gör sitt angrepp öppet mot finanskapitalet som sådant. Boken är rik på data om Fordföretagens utveckling, särskilt deras tekniska och affärsmässiga utformning, och de metoder som därvid planmässigt följts. Han började 1903 med ett relativt obetydligt kapital massfabrikationen av bilar. Som det amerikanska arbetsministeriet nyligen officiellt uppgivit, utgjorde startkapitalet kontant och i kredit 43,000 dollars. Med massproduktionen av traktorer började man först under krigstiden. De inhöstade vinsterna användes planmässigt till att utvidga driften. Så vitt det var möjligt och ändamålsenligt, gjordes inte bara en ”horisontell” utan också en ”vertikal” genomorganisation av produktionen av huvudprodukterna. Fordverken omfattar nu ett oerhört komplex av företag: kolgruvor, kraftstationer, gjuterier, glasfabriker, monteringsfabriker, de för Fordverken viktigaste järnvägslinjerna o. s. v.

Ur den av Ford meddelade tabellen för bilproduktionens uppsving hämtar vi följande data (sid. 170)

År	Producerade bilar	Pris pr bil i dollars
1908-09	18,664	950
1912-13	168,220	600
1915-16	533,921	440
1919-20	996,600	575-440
1920-21	1,250,000	440-355

Sedan dess har Ford-produktionen mer än fördubblats kring ett pris, samvarierar kring 350 dollars. Den bil, man kan köpa hos Ford i små avbetalningar, varvid man redan vid första avbetalningen tar den helt i besittning, blir från en sällsynt lyxartikel till en allmänt gängse nyttighetsartikel, som även talrika arbetare förvärvar. Man kan mäta bilindustrins omfattning i Förenta Staterna år 1923 på, att inte mindre än 10 procent av hela stålproduktionen konsumerats av bilindustrin.

Samma uppsving råder också för den först helt nyligen i stort drivna *traktor*-fabrikationen. År 1922-23 producerades redan över en miljon traktorer. Priset nedgick från 885 dollars år 1918 till 395 dollars år 1922. Det betyder vid plöjningen en besparing på två tredjedelar av vad plöjningen med häst eller ox kostar. (Sid. 238 ff.) Denna industrigren har en stor framtid.

Fords principer, som han själv aldrig tröttnar på att upprepa, är allt annat än nya och förbluffande. Han har heller inte alls fattat deras historiska mening i den kapitalistiska utvecklingen. Vad som var verksamt i den uppblomstrande kapitalismens period tror han sig åter kunna ympa in på den sammanstörtande kapitalismen. "Industrins högsta lag är produktionen ..." (Sid. 183.) "Industrins ledande tanke ... skapandet av en nyttig idé och dess mångdubblande i det tusen och åter tusenfaldiga, tills den kommer alla till godo ..." (Sid. 163.)

"Producera för konsumtionen, icke för profiten ..." (Sid. 13 ff., 233 ff., 319 ff.) "Mitt mål är att utdela maximum av löner, d. v. s. maximum av köpkraft ... (Sid. 22 – 23.)

"Prisnedsättning, produktionsstegring, fullkomning av varan ..." (Sid. 271) o. s. v.

Ford är utan tvivel typen för den produktionsbefordranden ingenjören som företagare, vilken ständigt revolutionerar produktionsprocessens teknik. Den alltjämt vidare drivna fullkomningen av produktionsprocessen måste leda till stegring av produktionen och vice versa. Fords framgångar förklaras delvis därigenom, att han tog fatt en för tillfället uppblomstrande industrigren – varvid det, något som väsentligt underlättar hans framgångar, inte är fråga om någon "nyckelindustri" en industrigren vars produkter var lyxvaror, och systematiskt gjorde om den till produktion av en allmän behovsartikel. Detta kunde emellertid, på sätt som skett, också lyckas honom bara mitt i den rådande allmänna prosperiteten i Amerika – frånsatt den övergående krisen 1919-21.

Då Ford ville i största möjliga utsträckning för sina produkter öppna den inre marknaden och uppnå en massavsättning av sina produkter, var det för honom en tvingande nödvändighet att arbeta på fullkomningen och samtidigt förbilligandet av sina produkter liksom självklart att "normalisera" dessa och driva serieproduktion. Taylorsystemet är bragt till yttersta fullkomning i Fordverken. Kapitlen om produktionsförfarandets teknik är mycket intressanta.

De framställda principerna – som kan bli regel endast i en nationaliserad industri och hushållning – gör det begripligt, varför industrikapitalisten Ford står i skarp motsättning till finanskapitalet. Han måste på det egna skinnet känna, hur finanskapitalet gav tusan i varuproduktionens utvidgande, i förbilligandet av varorna, i produktionens tekniska fullkommande o. s. v., och så måste han föra kamp mot monopolprisbildning i bilindustrin. Han frånkänner finanskapitalisterna därför förmågan att behärska industrin. Han måste emellertid medge, att "genom att behärska krediten behärskar de i stort praktiskt sett företagarna". (Sid. 212-213.) "Det ruinerande ränteväsendet ger bankirerna, ockrarna och spekulanterna rätten att pålägga produktionen en skatt ..." (D:o.) "Rovgiriga utsugare", "hasardspelare med bankkonton" (sid. 211). I den tonen talar Ford om finanskapitalet. Men om någon argumentering och några perspektiv ifråga om kapitalets utveckling säges hos honom inte ett ord.

Ford är en – illusionsproducent. Som envar, som tror på den kapitalistiska "ordningens" stora framtid. Han vet f. ö. heller inte ett dyft om kapitalismens uppkomst och utveckling. Det har för honom varit en tid av allmän "glädje" och "jubel". (Sid. 163.) För att göra sådana anmärkningar fordras det redan en duktig portion okunnighet. Just anhopandet av förmögenheterna i Amerika har på ett ohyggligt sätt bekräftat Marx' slående historiska bild, att kapitalet kommer till världen "blod- och smutsdrysande från topp till tå, ur alla porer".

Och särskilt Fords fantasier Om de kommande tingen (sid. 321 ff.), "för världsfreden", "för de ekonomiska områdenas största möjliga självstyrelse", "för lantbrukets revolutionering", "för största möjliga utveckling av produktionskrafterna" – dessa tankar är – och bland dem finns praktiska och storslagna saker – endast då inga fantasier utan realiserbara projekt, när den

kommunistiska ordningen förverkligats i världsskala. Den kapitalistiska ordningen motverkar dem direkt. Det gäller t. o. m. de principer, Ford själv *praktiserar*. De blir alltmer till undantag snarare än till regel. Ford bestyrker så mot sin vilja Karl Marx' perspektiv, enligt vilka alltmer "kapitalmonopolet blir till boja för det produktionssätt, som uppblomstrat med och under det" och produktionens "kapitalistiska hölje" oundvikligt "spränges".

Oljeproblemet (av Scott Nearing)

De engelska imperialisterna erhöj i kriget om oljan för en tid överväldet över sina amerikanska konkurrenter, då Royal Dutch Shell Company – åren 1918 och 1919 – fick sina koncessioner i Karaibiska havet (Cuba) och Mesopotamien.

Royal Dutch-bolaget för oljeproduktion grundades 1890 och transportbolaget Shell Company år 1897. Dessa bägge bolag har tillsammans ledningen av 103 dotterbolag i Egypten, Ryssland, Nederländska Indien, Malacka, Brittiska Indien, Kina, Korea, Mandsjuriet, på Filippinerna, i Siam, Rumänien, Australien, Mexico, New Zeeland, Sydafrika, Venezuela, Danmark, Finland, Holland, Jugoslavien, Italien, Polen, Norge, Japan, Canada, Trinidad, Sverige, England och Förenta Staterna. Av all i nedenstående länder producerad olja kommer på Royal Dutchbolaget:

Förenta Staterna	2	procent
Nederl. Indien	97	„
Brittiska Borneo	98	„
Egypten	5	„
Rumänien	29	„
Venezuela	5	„
Mexico	27	„
Trinidad	16	

Den så att säga strategiska styrkan hos Royal Dutch-bolaget består i dess 120 depåer, som befinner sig i världens största hamnar, därav 10 på Förenta Staternas område.

Trots denna över hela världen utsträckta organisation och engelska regeringens understöd är de amerikanska konkurrenterna emellertid överlägsna Royal Dutch tack vare de rika oljetillgångarna i Förenta Staterna.

Hela världens oljeförråd uppskattas till 40 milliarder amerikanska tons. Härav kommer (i milliarder tons) på:

Nordamerika	12,5
därav U. S. A.	7
Mexico	5
Canada	0,5
Asien	10
därav Persien och Mesopotamien	6
Sydamerika	10
därav Argentina och Brasilien	3
Columbia, Venezuela, Peru	6
Ryssland	6

De största tillgångarna är vanligtvis koncentrerade till ett helt litet antal punkter.

Tills dato är Förenta Staterna den största oljeproducenten. År 1870 var deras produktion 90 procent av hela världsproduktionen, år 1900 bara hälften därav. Men år 1920 kom på hela världens 695 millioner tons 44 millioner på Förenta Staterna, och eftersom Mexico år 1922 höjde sin produktion till 185 millioner har nu Amerika 90 procent av hela produktionen. År 1922 levererade Ryssland endast 35 millioner, Persien 21 millioner. Men Förenta Staterna är inte bara överlägsna i produktionen av den strategiskt så viktiga oljan, de är också dess största

konsumenter. Framför allt tack vare sina automobiler. Liksom andra amerikanska industrier är också bilindustrin beroende av bensolindustrin. Automobilerna har blivit det vanligaste transportmedlet i Förenta Staterna. 1900 var 13,824 bilar inregistrerade i U. S. A., år 1910 468,847 och år 1922 över 12 millioner.

Standard Oil Company, den amerikanska oljetrusten, har företagit en långvarig kampanj i Frankrike för att tillförsäkra sig utvinning av oljekällorna i Syrien och Mesopotamien. Den arbetar också ivrigt på att få koncessioner i Ryssland. Eftersom Standard Oiltrusten är den förhärskande i Förenta Staterna, på Antillerna och i Sydamerika, så skulle några viktiga koncessioner i Orienten och Ryssland ge den ett definitivt företräde framför England.

Oljan är framtidens huvudsakliga bränsle. Den konsumeras av aeroplan, undervattensbåtar, krigs- och transportmedel. Den stat, som förfogar över olja, kommer att kunna hålla sina rivaler i schack. Därav förklaras ursinnet hos engelsmän och amerikanare i deras strid om oljekällorna i alla världens hörn.

Amerikanarnas makt har sin svaga punkt. Förenta Staterna konsumerar mer olja än de producerar. År 1921 måste de importera 5,408,000 gallons icke renad olja, 1922 5,709,000 (1 gallon = 4,54 liter). Om inte den amerikanska konsumtionen minskas, är Förenta Staternas reserver förtärda på 20 år.

Dessa fakta manar till eftertanke. Kriget 1914-1918 betydde Frankrikes och Tysklands kamp om ägandet av Lothringens järn och Ruhrs kol liksom Tysklands och Englands om behärskandet av Orientens stora transportvägar. Det var kol- och järnkriget. Nästa krig blir kanske oljekriget. I varje fall betyder den engelsk-amerikanska konkurrensen om oljekällorna en av de mest avgörande intressekonflikterna, som världshistorien känner – trots allt beslöjande i form av officiella vänskapliga förbindelser, diplomatiska hövligheter och fördrag.

Wilson och pacifismen (av Karl Radek)

Underrättelsen om Wilsons död kom inte uppskakande för någon. Wilson dog politiskt redan den sommardag 1919, då han undertecknade Versailles-freden. Med hans namn är emellertid förknippad bourgeoisins sista utopi, en utopi som under de sista krigsåren besjälade millioner människor, en utopi som var den kapitalistiska världens sista stora idé. Sedan denna utopi dött, kan den kapitalistiska världen fortsätta leva endast så länge som arbetarklassen tillåter den det.

Wilson's karriär är ett skolexempel på en sak, som vi européer har svårt att förstå. I Amerika avancerar till statens ledare människor, som vanligtvis varken i intelligens eller karaktär står över de andra, människor om vilka man bokstavligen inte vet, varför de blivit presidenter och inte i stället någon sorts biträden hos någon ung sekreterare vid någon byråkratisk ämbetsinstitution. Sedan Lincolns död har Amerika inte haft en enda president, som varit en framstående statsman. Det föreföll, som om Wilsons hela förtid bort skydda honom mot att bli president. Han hade tagit sin juristexamen för att bli advokat, men själv uppfattade han sin förmåga så riktigt, att han i st. f. att upprätta ett advokatkontor började ägna sig åt att undervisa unga flickor. Se nare beslöt han ägna sig åt forskarens yrke, började skriva böcker av det slag som varje dussinprofessor kan kläcka ut när som helst utan att därvid anstränga andra organ än dem, som behövs att sitta på. Hans bok om Staternas historia hade kunnat användas i de amerikanska fängelserna till att tortera fångarna med. Hans främsta arbete, Amerikas historia, är den mest långråkiga pragmatiska handbok av en medelmåttig borgerlig historiker. Det enda verk, vari Wilson ådagalagt något temperament och tankearbete, är hans tidningsartikel om Edmund Burke, den store konservative engelske författaren i slutet av 1700-talet, en motståndare till franska revolutionen. Wilson berömmar Burke därför att denne begåvade men karaktärlöse författare kämpade emot, att franska revolutionens idéer trängde in i England, och frågar sig med förfäran vad som skulle ha skett om franska revolutionens idéer hade segrat i England.

År 1910 lämnade Wilson sin rektorspost vid universitetet i Princeton, där hans skolreformistiska idéer led ett fullständigt nederlag, och kandiderade för guvernörsposten i New Jersey. Med det virrvarr av lagar, som råder i de olika amerikanska städerna, har New Jersey, som ligger nära New York, praktiserat lagen om trustkontrollen ännu mycket finkänsligare än vad den praktiserades i New York. Trustkontrollen i New Jersey var mycket komprometterad och måste ställa upp en kandidat med vit väst. Den lärde professorn, som inte tog emot några mutor och som i egenskap av rektor vid Princetonuniversitetet t. o. m. kunde berömma sig av att han bekämpade finansmännens inblandning i universitetets angelägenheter, var som ingen annan ägnad att täcka den gamla korruptionen. Daniel Halevy, Wilsons biograf, förklarar alldeles otvetydigt, varför den demokratiska korruptionen gamla rättor tog sin tillflykt till Wilson. Ett av de gamla amerikanska "politikernas" knep är att gömma sig bakom kandidater, som inte är några yrkespolitiker. De sätter som sina kandidater upp män, som kan konsten att behaga, tack vare sitt nya namn eller en viss ära, som de förvärvat på andra områden, vid universitetet eller domstolen, med ett ord: män som Wilson, vilka man kan köpa med höga ämbeten.

De politiker, som sätter upp sådana kandidater, spekulerar i nykomlingens oerfarenhet och sin egen skicklighet att redan dagen efter valen döma honom till maktlöshet för att på så vis garantera sig det ohejdade väldet även för framtiden. Tack vare dessa metoder hos den berömda amerikanska demokratin blev det av vår professor en guvernör. På den posten höll Wilson, utan att ändra något i statens förvaltning, dundrande tal mot trusternas herravälde. Den som läser dessa tal – utgivna i en bok, Den nya friheten –, han tänker: En rättfärdig man har uppstått för att förinta Sodom och Gomorra! Wilson kräver där, att trusterna för offentlig

bokföring, han proklamerar bokstavligen den bolsjevistiska parollen av 1917, affärs-hemlighetens upphävande, kräver de stora trusternas underordnande under samhällets kontroll. Därigenom vann han rykte som en uppriktig demokrat och förberedde vägen för sin kandidatur till Förenta Staternas presidentpost 1912. Kriget fann Wilson på den posten. Han lät sig ryckas med av den krigsfientliga stämningen hos majoriteten av Förenta Staternas befolkning och höll det ena krigsfientliga talet efter det andra, som om de pacifistiska profeternas ande hade farit in i honom. Han uttalade sig mot den hemliga diplomatin och mot de hemliga fördragen, han talade om alla nationers gemensamma intressen, om nödvändigheten av alla folks förening. Han talade så väl, att han inte bara gjorde alla borgerliga pacifister hänförda, utan det började faktiskt också i socialdemokratiska partiernas leder en Wilson-kult så snart krigströttheten började verka. Den gamle Kautsky skriver t. o. m. en undersökning om den Wilsonska pacifismens historiska rötter. Under samma tid arbetar Förenta Staternas finanskapital under Morgans ledning på att underhålla ententens arméer. Det finns folk, som vill förklara detta med de ledande engelska och amerikanska finansmännens nations- och blodsgemenskap. Men det är vanvett. Bankirer med ren tysk eller tyskjudisk härstamning, som Baruch, Schwab, Kahn, arbetar inte mindre ivrigt för ententen än Morgan gör det. Detta har en enkel anledning. England behärskar havet, leveranserna till Tyskland skulle ha fört till konflikter med den engelska imperialismen, däremot kunde Tyskland inte hindra leveranserna till de allierade, då dess flotta var innesluten i Nordsjöns triangel. Från augusti 1914 till februari 1918 levererade de amerikanska trusterna till ententen rustnings- och förplägnads-material till ett värde av 10½ miljarder dollars. Den amerikanska exportens överskott över importen nådde 5½ miljarder dollars. Ententen betalade med guld och med de amerikanska värdepapper, som befann sig i ententekapitalisternas händer. ”Under två krigsår förtjänade Morgan d. y. mer än Morgan d. ä. under hela sitt liv”, skriver John Kenneth Turner i sin utomordentliga bok om Amerikas deltagande i världskriget, en bok som stödd på fakta ger den klaraste bild av finanskapitalets diktatur i Förenta Staterna under krigstiden. Varje under-rättelse om möjligheten av fredsunderhandlingar för till de amerikanska trustaktiernas sjunk-ande, och dessa truster fruktade intet värre än freden. Tre fjärdedelar av den amerikanska pressen arbetar för Morgan och dennes kompanjoner i det stora rövartåget. De försöker mjuka upp allmänna opinionen till förmån för kriget. Skuldra vid skuldra med dem arbetar den amerikanska byråkratin, som vid samma tid då Wilson proklamerar sina tal om frihetens och demokratis skydd kastar tusentals mot krigsfaran kämpande människor i fängelse. År 1917 kommer så presidentvalet, och Wilson kandiderar som den president, som räddade Amerika från kriget, som neutralitetens och fredens president. Trusterna, som äger hela den reella makten, gnuggar av belåtenhet sina smutsiga klor. Wilson framgår som segrare ur valet. Krigsförberedelserna går för full maskin vidare.

Ententen stöter på stora svårigheter vid betalandet av de nya beställningarna hos den amerikanska industrin. Den hotar, att den kommer att bli tvungen att producera de nödiga rustnings-föremålen i eget land, om Amerika icke inträder i kriget. Våren 1917 vidtar Wilson alla förberedelser för brytning med Tyskland och genomför också denna brytning. Amerikas inträde i kriget skedde mot den stora amerikanska folkmajoritetens vilja. Ett bevis därpå är det obetydliga antal frivilliga, som förklarade sig beredda att inträda i armén. Ett annat bevis är den högt svallande vågen av förföljelser inte bara mot socialisterna utan också mot de övriga krigsfienderna. Dessa förföljelser tar i Amerika ett omfång, som inte ens det tsaristiska Ryssland upplevde. Finanskapitalet segrade, det kan inhösta vinster som aldrig någon förr i mänsklighetens historia, och naturligtvis på de amerikanska massornas bekostnad. Wilson utlämnar hela förvaltningen av krigsindustrin och bestämmanderätten över beställningarna och prissättningen i händerna på de intresserade kapitalistiska organisationerna. Själv däremot börjar han predika om förutsättningen för den eviga freden, som skulle nås sedan Hohenzollern-tyranneriet störtats.

Denna profetia bidrar att ge ententens uttröttade trupper nya krafter. Wilsons tal inger de franska, belgiska och engelska soldater tron, att det krig, där man besestrar detta tyranni, kommer att bli det sista kriget. Dessa tal medför bland de tyska och österrikiska soldaterna en större upplösning än hela den internationella socialismens illegala propaganda. Wilsonismen blir till en masstro för den på slagfälten lidande mänskligheten och småborgardömet i alla land. Upphävandet av de militära förbunden, nationernas självbestämmanderätt, militarismens förintande – dag efter dag upprepade tusentals tidningar parollerna från presidenten för Förenta Staterna, överhuvudet för världens mäktigaste stat. Och så kom dagen, då tyska fronten började vackla. Tyska regeringen ser den avgrund, som öppnar sig för dess fötter, och klamrar sig vid sitt sista halmstrå, Wilsons 14 punkter, vilka skulle rädda den tyska kapitalismen för den segrande ententens raseri. Den vänder sig till den amerikanske presidenten som till en fredsdomare angående villkoren för vapenstilleståndet. Det dröjer en månad, innan Wilson låter dessa villkor komma ur sin mun, och så förklarar han mycket finkänsligt, att Tyskland inte kan få någon fred innan det offrat Kaiser. På så vis organiserar han bokstavligen upproret. Upproret utbryter verkligen, Tysklands härskande klasser kapitulerar i Compiègne-skogen. Vapenstilleståndsvillkoren är fruktansvärda. De förde till Tysklands fullständiga maktlöshet vid fredsslutet. Men folkmassorna i Tyskland trodde fullt och fast, att Wilson i fredsförhandlingarna skulle stå för sitt ord. Den socialdemokratiska regeringen, som hyste ångest som för själva helvetet inför revolutionens utveckling, hyste samma förhoppningar. Endast Sovjetryssland förklarade den gången från rådslingskongressens tribun inför det internationella proletariatet och i den till Wilson riktade noten, att alla Wilsons löften var rena bedrägeriet.

Tragikomedierna i Versailles börjar. Vi äger redan en fullt klar bild över vad som gick för sig i det rum, där mänsklighetens öde avgjordes av fyra män: Clemenceau, Lloyd George, Wilson och Orlando. De böcker, som utgivits av Wilsons sekreterare Baker, av Tardieu, en av franska delegationens ledande män, och av Keynes, den engelska finansexperten, har bevarat denna bild åt mänskligheten. Å ena sidan stod gubben Clemenceau, en man med järnvilja, medveten om att timman är inne att hämnas Frankrikes nederlag 1871, en man som i femtio år väntat på detta revanchens ögonblick, det förkroppsligade hatet; vid hans sida Lloyd George, representanten för den mäktiga engelska bourgeoisin, som tänkte på hur han skulle kunna förhindra att Tyskland åter kunde uppbygga sin mäktiga flotta, hur han skulle kunna förhindra att Frankrike i framtiden blir en farlig motståndare till England, hur han skulle kunna förhindra att Amerika övertar världshegemonien; å andra sidan professorn, som inte hade något konkret begrepp om europeiska angelägenheter, en svag, hållningslös människa, som följdes till sammanträdena av eleganta franska damer, med vilka den franska diplomatin omgav denne amerikanske puritan. Men även om Wilson inte varit en inskränkt svag stackare bland vargar, även om han varit en man av stål, så hade han ändå inte kunnat hålla ett enda av sina löften. Det amerikanska finanskapitalet, som har utplundrat halva världen, och den amerikanska befolkningen måste räkna med de amerikanska småborgarnas stämning, dessa småborgar-massor som led under den vilda dyrtiden, stämningen hos dessa massor för vilka kriget redan var mer än förhatligt. Bort från de europeiska angelägenheterna, så var dessa massors stämning. Det amerikanska finanskapitalet framgick ur kriget som det starkaste, men om det också hade lyckats att skapa ett verkligt Nationernas förbund, vars beslut också Amerika måst underordna sig, så hade de andra makternas kombination inom detta förbunds ram visat sig starkare. Det var fördelaktigare för det amerikanska kapitalet att stå emot ett atomiserat, balkaniserat Europa och genomföra sin hegemoni över ett dussin isolerade, svaga länder, som behöver Amerikas hjälp. Alla Wilsons idéer om skapandet av ett verkligt Nationernas förbund, som öppnade vägen till hela den kapitalistiska världens förening, till hushållningens återuppbyggnad, hade varit ofördelaktiga för det amerikanska kapitalet. Ett Nationernas förbund

åter sådant det kom till stånd sedan Wilson kapitulerat, det hade inte kunnat finna något understöd hos de amerikanska massorna.

De desillusionerade pacifisterna var emot Versailles-freden, därför att den stod i motsättning mot alla Wilsons forna profetior, och amerikanska befolkningens massa var emot denna fred, därför att den gjorde Amerika till garant för Versailles-freden och automatiskt drog det in i det kommande kriget. Så återvände Wilson från fredsförhandlingarna till Amerika som ett politiskt lik.

Det finns folk, som förklarar Wilsons nederlag med hans svaghet, andra återigen anser, att denne den internationella bourgeoisins siste profet var en stor hycklare och charlatan. Att besvara den frågan kan man lugnt överlåta åt amatörerna på biografier över de stora männen i den dalande kapitalismen. Om Wilson så hade varit en kristallren människa av hjältekaraktär, så hade hans idé trots allt ändå måst lida skeppsbrott. Den kapitalistiska världen är en värld, som är baserad på konkurrensens grundval. Mot den ena rövarorganisationen, som söker arrangera folkens utsugning, uppstår andra, som söker nya metoder för mer profit. Med den nationella bourgeoisins intresse är förknippade dynastiernas och officersklickarnas intressen, och dessa intressen är alla inriktade på konkurrens, rustningarnas, krigens, de nationella stridigheternas förevigande. Idén om den organiserade mänskligheten upphör att vara ett bedrägeri eller en utopi först i det ögonblick, då denna idé tas upp av den klass, som har intresse av att den ena världens uppsugning av den andra häves, den klass som kan segra slutgiltigt endast genom sin internationella kamporganisation och som är förpliktad att efter sin seger ersätta utsugningssystemet med hushållningens internationella organisation. Lenin var inkarnationen av denna stora reella idé om den organiserade mänskligheten. Det kommer ännu att gå årtionden innan denna idé når förverkligande. Men den innehåller inte ett jota utopi, den är ett mål, vartill det internationella proletariatet strävar, ett mål som lyser som en stjärna. År 1918 kunde man ännu säga, att de nästa årtiondena skulle avgöra frågan, vem som skulle komma att segra: Lenin eller Wilson. Nu kan man redan utan överdrift säga, att historien redan har besvarat den frågan: Antingen segrar Lenin eller segrar ett nytt världskrig, som kommer att bli många gånger om så blodigt, grymt och förintande som kriget 1914-1918.

Stinnes (av Karl Radek)

Namnet Stinnes steg upp som en meteor under världskriget. Till kriget var Hugo Stinnes endast ledaren för en koncern inom den tunga industrin, Deutsch-Luxemburgische Gesellschaft (Tysk-luxemburgska bolaget), i vars förvaltning han inträtt 1902. Detta bolag, som äger gruvor och metallurgiska företag i Rhenlandet-Westfalen, började sin verksamhet år 1901 med 1 million mark. År 1910 hade det redan ett grundkapital av 60 millioner mark, två år senare förfogade det över 100 millioner mark, sysselsatte sig nu inte längre bara med kol-, järnmalms- och stålproduktion utan försåg också 25 städer och deras omgivningar med vatten och gas och hela Ruhr-bäckenet med elektrisk ström. Stinnes kom från en liten men gammal handels- och industrifamilj, som började sin verksamhet under Napoleon-krigen och utförde leveranser först åt Napoleon, sedan åt de mot Napoleon kämpande preussiska trupperna. Redan stamfadern, Stinnes-dynastiens grundläggare, ådagalade på denna det stora valutakaos' tid en stor spekulationstalang.

Men först med Hugo Stinnes börjar familjens hjältetid. När världskriget utbröt, var tiden inne för Stinnes. För staten var det nödvändigt, att kolindustrin och den metallurgiska industrin oupphörligt växte, då kriget för varje dag slukade mer rustningar och kanoner och krävde allt fler vagnar och lokomotiv. Kol- och järnkungarna kunde bestämma kolpriserna. Krigsministeriet, som inte brydde sig om vad statskassan fick punga ut med, stod bakom dem. Sedelpressarna var oavbrutet i gång. Det ena lånet före och det andra efter upptogs. Och alla dessa pengar gick i fickorna på den tunga industrins ledare, vilka stampade nya arbetsstäder ur jorden och skapade arbetarméer som arbetade dag och natt. Stinnes växte för varje dag. Med ökningen i hans ekonomiska makt växte också hans politiska inflytande. Denne uppkomling ställde sig i spetsen för hela den gamla vargaflocken i Ruhr. Han kom fram genom sin järnhårda vilja. För att kunna utöva tryck på regeringen överlämnade de överkommandot åt denne man, som var utrustad med tjurs envishet. Han utarbetade planen för Belgiens industriella utplundring. Och när konkurrensen om arbetarköttet började mellan skyttegravarna på slagfältet och skyttegravarna i fabrikerna, då förmådde han det tyska kommandot att driva ut tiotusentals belgiska arbetare till Tysklands schakt och gruvor för att dessa arbetare med egna händer skulle hjälpa till och producera krigsredskap mot sina egna bröder. Under kriget var Stinnes själen i den tyska imperialismen. Han tog livligaste andel i utredigeringen av det bekanta memorandum av de tyska kapitalisterna, däri de fordrade erövringen av franska Lothringen och av Belgien.

Tysklands krafter uttömdes i kriget. För varje dag försämrades landets näringsförhållanden. Vid fronten föll otaliga offer. Men Stinnes kände ingen förtvivlan och han var, som Ludendorff, av den meningen, att den som bevarar sitt lugn når först målet, om det också vore bara en halv minut före. Tyskland nådde icke målet. Med varje dag ökades truppernas utmattning och jäsningen i landet. Och till sist kom den tyska imperialismens ödesdag, då Ludendorff av regeringen krävde, att den på det mest energiska sätt skulle göra ententen fredsförslag. Envar förstod, att det var kapitulationen. Alla den tyska imperialismens pelare bävade. Ententen uppsköt svaret för att vinna tid att förstöra tyska armén och ge tid åt de revolutionära krafterna att mogna. Revolutionen kom, Kaiser flydde. I Berlin och i hela landet kom makten i rådets händer. I Berlin tillsattes folkkommissariernas regering och proklamerade den socialistiska republiken. Vi vet inte, vad Stinnes trodde i de dagarna, om han trodde, att Hohenzollern-dynastien också skulle dra med sig den unga Stinnes-dynastien i graven. Så trodde Albert Ballin, skaparen av det största tyska sjöfartsföretaget, Hapag. Han slutade genom självmord. Stinnes avvaktade. Det gick två tre månader och han begrep, att inte allt var förlorat utan att han tvärtom ännu kunde vinna allt.

Tyska socialdemokratin åtog sig räddningen av den tyska kapitalismen. Noske uppställde de första vita gardena, undertryckte Berlinupproret och började slå ned upproret i hela landet. I den vite banditen Noskes gevärseld inkallades konstituerande församlingen, som ur tyska republikens namn strök bort epitetet socialistisk. Nu började Versailles-förhandlingarna. Man förlorade Lothringen, där man har det viktigaste malmområdet, på vilket den tyska tunga industrin växte upp. Men de ”ärliga” Versailles-rövorna, som konfiskerade de tyska företagen i Lothringen, tvang tyska folket att betala kapitalisterna, som gjort förlust, ett hederligt skadestånd. Stinnes förlorade i Lothringen 60 procent av sin produktion. Men han fick oerhörda penningssummor och förvärvade sig Gelsenkirchner Bergwerks A. G. (A. B. Gelsenkirchen-Gruvorna), som hade grundlagts av de gamla tyska kapitalisterna bröderna Kirdorf. De sysselsatte i fredstid 55,000 arbetare och bröt 10 millioner tons kol, d. v. s. 11 procent av hela Ruhrområdets produktion. Med dem förenade år 1920 Stinnes sitt företag till den s. k. Rhen-Elbe-Unionen. Nu började goda tider för Stinnes. Den tyska bourgeoisin ville inte betala några skatter. Den saboterade varje finansreform och täckte statens hela deficit med sedelpressen. Marken började sjunka. Likt sin stamfader började Stinnes en spekulation i stor stil. Han förfogade över en jättekredit i statsbanken och andra banker. För de lånade pengarna köpte han det ena företaget efter det andra och betalade sina skulder först när marken sjunkit djupare, när han bara behövde betala en tiondel, ja ofta bara en hundradel av vad han hade fått. Snart förvärvade sig Stinnes elektricitetskoncernen Siemens-Schuckert, den största koncernen inom elektricitetsindustrin och huvudkonkurrenten till A. E. G. Efter sammanslutningen med denna koncern, i vars fabriker 200,000 arbetare arbetar, fick han i sina händer jätttestora elektriska maskinfabriker, kraftstationer, en rad järnvägar, elektricitetsverken i flera stora städer. Stinnes använde en speciell metod för sin koncentration. Han skapade ingen homogen koncern utan förenade i sin koncern hela produktionsgrenen från första till sista led eller övertog ledningen av ifrågakommande produktionsgren och underlade sig på så vis hela industrien. Och han var inte alls kräsen. Järn, kol, elektricitet, flod- och marin sjöfart, automobilfabriker, värdshus – allt som köpas kunde köpte Stinnes. Efter det misslyckade försöket att förvärva Hapag skapade han sig ett eget jätttestort sjöfartssällskap, vars fartyg, lastade med hans varor, korsade världshaven i alla riktningar.

När han hunnit så långt, lönade det sig också att erövra pressen. Han köpte Tysklands enda stora privata telegrafagentur, Telegraphen-Union, han köpte Dannertska pressbyrån som matade hela landsortspressen. När man förebrådde honom, att han på så sätt ville göra allmänna opinionen sig underdånig, svarade Stinnes genom sin hovbiograf, d:r Brinkmeier, att han gav allmänna opinionen fan. ”Tidningarna förenar skogarna med hans kolföretag”, förklarar Brinkmeier. Stinnes behövde för sina kolschakt mycket trä. Han inköpte alla Ostpreussens skogar. Det gav honom som biprodukt trämassa och papper. Stinnes grundade pappersfabriker. Det kom honom att inköpa den stora boktryckarkoncernen Büchsenstein och andra typografiska företag. Och så återstod det ju bara ett steg till att inköpa tidningar. Han köpte sig tidningar genom pappersleveranser till extra billigt pris. Samtidigt ombesörjde hans Telegraphen-Union meddelanden och Dannertska pressbyrån artiklar, som passade Stinnes. Han började vidare köpa författare för sina tidningar. Generalstabsofficerare, amiraler, begåvade socialdemokrater – allesammans fick plats i Stinnes’ företag. Den vertikala koncentrationen nådde sin högsta fulländning. Men att ge millioner människor arbete, att härska över kol och järn, att äga fartygen, telegraf, elektricitet, att förfoga över pressen, det betydde inte bara att ha ett politiskt parti – det s. k. tyska folkpartiet blev en vanlig beståndsdel av Stinnes’ vertikala koncentrationer –, det betydde att ha celler i varje parti, det betydde att äga kontrollen över millioners politiska näring, det betydde att hålla tyska republiken fullständigt beroende. Stinnes var tyska republikens diktator. För honom darrade alla regeringar.

*

År 1920 satt i Tyskland en borgerlig koalitionsregering vid makten, med den katolske demokraten Wirth i spetsen. Denna regering försökte uppnå överenskommelse med Frankrike för att undgå Ruhr-ockupationen. Den försökte därför genomdriva de franska kraven och ingick en överenskommelse med Frankrike om inbetalning av skadestånd. Självklart hade en sådan överenskommelse gjort ett slut på den ändlösa sedelutsläppningspolitiken och tvingat regeringen att inleda en finansreform, som förfäktades av den katolske riksdagsmannen Erzberger. Stinnes förklarade Wirths regering kamp på liv och död. Denna krigsförklaring hade ännu djupare grunder. Wirths närmaste rådgivare, som gav hans politik dess riktning, var Walter Rathenau, chefen för A. E. G., som ännu inte uppslukats av Stinnes. Genom Rathenaus person blev kabinettet Wirth bäraren av den bearbetade industrins intressen, vilken industri led svårt under de höga kol- och järnpriser, som dikterats av Stinnes och hans allierade i den tunga industrin. Om kabinettet Wirth hade kunnat hålla sig, så hade statsmakten, om också ganska obestämt, kunnat bjuda Stinnes' intressen motstånd. Därför gavs det nu heller ingen pardon i kampen. Stinnes förde denna kamp med alla medel. Hans press drev en fullkomlig hetsjakt mot Wirth och Rathenau. Han finansierade de fascistiska organisationerna, som följde kabinettet Wirth som det nationella förräderiets regering. Rathenau föll för en nationalistisk fanatikens kulor. Wirths regering störtade. Vid denna tid började det katastrofala markfallet. Sommaren 1922 var den tyska markens Waterloo. På några veckor steg dollarn från 300 till 5,000 mark.

Efter Wirths fall bildades kabinettet Cuno. Cuno var en fiende till Stinnes, sedan han som direktör för Hapag motat Stinnes' försök att sluka detta Tysklands största rederiföretag. Under förhandlingarna om Rapallo-fördraget (Tyskland-Sovjetryssland), vari alla framträdande representanter för den tyska kapitalismen deltog, var Cuno frånvarande därför att Stinnes vägrade sitta vid samma bord som han. När Cuno blev rikskansler, kallade han till den ytterst viktiga hushållningsministerposten Stinnes-agenten Becker, som i sin person förenade den industrielle hajen, storgodsägaren och byråkraten. Men det var ingen tröst för Stinnes. Cuno-regeringen försökte "stabilisera" marken på nivå av 20,000 mark för 1 dollar. Men Stinnes behövde markens ytterligare fall för att befrämja sin varuexport och för att lätta sina kredit-spekulationer. Stinnes gav sin finansdirektör Minoux, f. d. fältväbel i Kaisers armé, i uppdrag att utanför börsen köpa väldiga mängder engelska pund. Marken föll och under Cunos regering stoppades det sprängmaterial, som sprängde den i luften.

Men Stinnes förstod också att föra den häftigaste kamp mot det egna partiet, så snart han i detta märkte den ringaste strävan efter självständighet. Ledaren för hans tyska parti, Stresemann, kom från den sachsiska textilindustrins kretsar. Och eftersom han försvarade dennas d. v. s. den bearbetande industrins intressen, så blev han då och då tvungen att gå sina egna vägar. Det var nog. Stinnes förklarade honom krig. Han kunde inte föra den kampen brutalt genom de egna tidningarna. I stället försåg så hans agenter den kommunistiska pressen med meddelanden, som komprometterade Stresemann. Av Stinnes' agenter erfor den tyska kommunismens huvudorgan, att Stresemann finansierades av den ryske juden Litwin. Och det råder intet tvivel om, att de meddelanden, som tyska riksadvokatämbetet erhöll om Litwins valutaspekulationer, härrörde från Stinnes' upplysningsinstitutioner.

*

Tyskland började bli Stinnes för trångt. Han nöjde sig inte med att exportera varor, utan han började för inkomsterna från sina exportoperationer rycka till sig det ena utländska företaget efter det andra. Vid samma tid, då Tyskland på London-konferensen försökte uppnå en nedsättning av skadeståndet och motiverade sin begäran med sin fattigdom, köpte Stinnes för en kvarts million guldmärk det österrikiska Alpine-Montan-Gesellschaft, det största

europiska gruvföretaget, ett företag som före kriget producerade 2,360,000 ton malm, 637,000 ton tackjärn och 300,000 ton valsat gjutjärn pr år. Han förenade på så sätt sin koksproduktion, som han hade överflöd av, med vad han hittills haft brist på: järnmalmen. Han köpte gruvor i Spanien, Sverge och Marocko, han köpte kaffeplantager i Chile, grundade fabrikskoncerner i Argentina, trädde i förhandling med Sinclair om inköp av oljekällor i Amerika, köpte olja i Holländska Indien och i Rumänien. Naturligtvis kunde Stinnes inte tillåta någon att vara hans utrikesminister. Han ville själv vara sin egen utrikesminister. Av de gamla tyska militära upplysningsinstitutionerna organiserade han en egen ekonomisk och politisk upplysningstjänst i alla världens länder. Han hade sitt eget utrikesministerium och sina egna sändebud. Men det räckte heller inte till. Stinnes förde en egen utrikespolitik inte bara i sina företags namn utan också i Tysklands. Under förhandlingarna i Spaa, som Tyskland förde med de allierade angående skadeståndskol, försökte Stinnes välta förhandlingarna, enär han ansåg att Ruhr-ockupationen inte medförde några faror och att fransmännen skulle lida skeppsbrott därmed. När Rathenau i tyska regeringens namn slöt Wiesbaden-överenskommelsen med Frankrike, stretade hela Stinnespressen emot. Men Stinnes själv avslöt med marquis de Lubersac en överenskommelse, som inte bara inbragte honom nya skadeståndsleveranser med stor profit utan också förde nya industrigrenar och nya industrigrupper under hans inflytande. Stinnes hade sin egen, djupt genomtänkta utrikespolitik. Hur paradoxalt det än må låta, ville han göra Frankrike till verktyg för samma politik, som han drev under kriget. Hans plan var mycket enkel. Under kriget strävade han till att sammansluta det tyska kolet med den franska malmen. Det lyckades honom ej. Den tyska militarismen visade sig alltför svag för att nå detta mål. Men fransmännen behöver ännu i dag den tyska koksen och de tyska industriella den franska minnettemalmen. Stinnes strävade att förena den tyska och franska tunga industrin, en förening som skulle ha garanterat honom det fullkomliga väldet över Europa. Tysklands, Frankrikes, Belgiens och Luxemburgs tunga industri skulle tillsammans producera 13,700,000 ton stål gentemot den engelska industrins 3,700,000 ton. Dessa länders förenade järnproduktion skulle utgöra 33 millioner ton mot den engelska järnproduktionens 13 millioner. Det berättas i diplomatiska kretsar, att när Stinnes utvecklade denna plan inför Millerand, dåvarande presidenten och representanten för den franska tunga industrins intressen, lär Millerand ha sagt till sina vänner: ”Han är utomordentligt klok, en utomordentligt god organisatör, han vill sluka oss alla”. Stinnes hoppades, att om Frankrike ginge in på kompromissen, vilken skulle ge Tyskland 50 proc. av aktierna, då skulle Tysklands organisatoriska och tekniska övervikt garantera det ledningen i denna trust, som skulle behärska hela Europa. Och därför ställde fransmännen, vilka strävade att skapa en sådan trust, kravet, att fransmännen och belgierna skulle få 60 procent av aktierna. Stinnes och den tyska industrin gick inte med härpå. Fransmännen, som inte fick några skadestånd från Tyskland, enär dessa saboterades av den tunga industrin, och inte fick någon övervikt i trusten, besatte Ruhr-området. Rheinisch-Westfälische Zeitung, den tunga industrins organ, förklarade fullständigt öppet, att det gällde vem som skulle få de 51 procenten av aktierna. För att få dem besatte fransmännen Ruhr. Stinnes’ profetia, att det inte skulle nå sitt mål med det, har besannats. Fransmännen kunde inte sätta igång Ruhr-industrin. Men Stinnes’ beräkning, att de därför skulle nödgas gå med på medgivanden, har icke bekräftats. Fransmännen hade ingen anledning att skapa ordning i Ruhr-industrin. De avskar Tyskland från kol- och järntillförsel och tvang det ta kol från England och underhålla millioner arbetare, och det förde Tyskland till kapitulationen. Stinnes spelade fel. Men Stinnes gav sig inte.

*

Hugo Stinnes förkroppsligar den energi, som tyska borgarklassen behöll då den tyska arbetarklassen år 1919 inte förmådde föra sin seger till slut. Han förkroppsligar den organisatoriska dugligheten hos den tyska bourgeoisin, som inte ens efter det militära sammanstörtandet

upphör att drömma om det ekonomiska världsherraväldet. Vad var drivfjädern i Stinnes' verksamhet? Vad gav honom denna jätteövervikt över den tyska industrins andra hövdingar? Vad förmådde dessa att böja sig för honom? Vi förstår det, om vi jämför honom med den man han hatade mest av alla: Walter Rathenau. Walter Rathenau hade redan förlorat tron på det kapitalistiska samhällets kraft. Som son av en stortekniker, skaparen av det stora elektricitetsbolaget, som redan stödde sig på en av denne förvärvad jättestor förmögenhet och som, fint 'bildad som endast få i Europa, levde bland böcker, såg Walter Rathenau mycket väl hela ruttenheten i det kapitalistiska samhället, hela dess tomhet, och kände instinktivt början av en ny epok. Han trodde inte på arbetarklassens kraft men han hade redan förlorat tron på kapitalismens skapande kraft, han skapade intelligensens ideologi i sin egenskap av det nya samhällets organisatör. Stinnes, som skapade sin makt genom en järnhård energi, vilken inte kände någon vacklan, var djupt övertygad om att världens behärskare, skapare av ett nytt, bättre liv, bara kunde vara kapitalisterna. Mycket karaktäristiskt för Rathenau och Stinnes är deras ställningstagande till arvsrätten. Rathenau var övertygad motståndare till arvsrätten och trodde, att i bästa fall arvingen till en energisk kapitalist blev idiot eller sybarit. Stinnes förklarade, att han arbetade för sin son, som komme att bli en bättre organisatör än han och vars son heller inte skulle bli sämre. För Rathenau var socialismen en framtidsform, ehuru han självklart var övertygad om att denna socialism skulle få en sådan form, som han tänkt ut åt sig. I hemlighet sade han, att – efter Marx – endast han givit socialismen nya former. Stinnes ansåg inte bara socialismen utan också demokratin för en stör uppfinring av människor, som levde på att propagera dessa idéer. Vad för demokrati behöver arbetarna? frågade han. Några millioner män i Tyskland har gift sig efter kriget och saknar våning. De måste med sina hustrur bo hos sina föräldrar.

”Ge envar ett rum, där han kan sova lugnt med sin hustru – det är den demokrati arbetarna behöver. Deltagandet i ledningen av produktionen? Men när en människa kommer hem efter tungt arbete – och jag skulle vilja råda er att bara i sex timmar krypa på magen i ett gruvschack eller stå vid masugnen – så tackar han Gud, om någon annan leder produktionen, bara han får bröd och kläder. Han behöver ingen socialism. Vi kapitalister har räknat fel. Man borde inte ha gjort något krig, eller också borde man ha vunnit det. Då hade det inte blivit någon revolution. Nu pratar de om socialism, därför att de inte har något annat att stoppa i mun. Och dessa socialdemokrater, som inte tror på någon socialism, har inte mod och ingen ansvarskänsla gentemot folket och pratar ännu alltjämt om klasskampen. Bara Legien – de tyska fackföreningarnas ledare – det var en människa. Med honom kunde man komma överens. Vad det gäller just nu är att arbeta 10 timmar, hålla ut den svåraste tiden, bygga hus ; 'bostadsfrågan är den sociala frågans medelpunkt. Den, som har ett litet hus med trädgård och en skola och förtjänar hyggligt, den blir nöjd. Och envar, som Gud ger talang, den tar vi också i vår tjänst. Se bara, vad jag har gjort av Minoux, den där enkla fältväbeln. Han är nu min finansdirektör.”

På frågan, hur han vill tvinga arbetarna att arbeta 10 timmar om dagen och med knorrande mage vänta tills han bygger hus och finner nya herrar Minoux bland dem, förklarade Stinnes: ”Vi kommer att tvinga dem. Vi behöver en stark regering. Folket är alldeles utledset på all denna oordning och kommer att hjälpa oss att skapa denna regering.” Stinnes var genomträngd av detta den kapitalistiska diktaturens ideal och trodde på det med samma heliga övertygelse, varmed våra arbetare, som övergivna kämpade ensamma på Hamburgs barrikader, trodde och tror på proletariats diktatur som enda vägen till räddning. De ingav honom djup respekt, varför han också ville belöna dem med galgen. En gång beklagade sig Rathenau i Stinnes' närvaro över friheten att sprida medborgarkrigets tanke. ”Om någon skulle starta en tidning, som predikade alla blonda eller mörka människors nedslaktande, så skulle man spärra in honom på dårhuset. Men om en tidning sprider tanken om bourgeoisins utrotande, så kallar

den sig Kommunistiska partiets centralorgan och vi måste i pressfrihetens namn respektera dess mening. Sådana vansinniga idéer måste utrotas. Och vi kommer också att göra det så snart statsmakten blivit befäst.” När jag gjorde Rathenau uppmärksam på, att dessa ord var lånade ur den Metternichska byråkratins ordbok men att han dock var medlem av ett demokratiskt parti, som ständigt förklarade att idéer kunde bekämpas med idéer, då anmärkte Stinnes leende: ”Ja, herr Rathenau är en stor demokrat, så som vi alla är demokrater så länge det inte är farligt för oss att vara det. Där är demokratins gräns.” Han föraktade denna demokrati av djupaste hjärta.

Stinnes var representanten för den kapitalism, som trodde, att dess dagar ännu inte är räknade. Han trodde bara på, att hans produktion vidgades, han trodde på att det var mänsklighetens enda möjliga väg. Och därför var han också – om så bleve nödigt – beredd att ta sig fram över ett hav av blod. Han var en fanatiker i sina kapitalistiska idéer. Det gav honom en oerhörd schwung. Han märkte inte, att han arbetade på en grundval, som blev allt trängre, att den expropriation av småborgardömet, som han och hans allierade utför, stegrar den revolutionära krisen, att den dag kommer då den stora massan av arbetarklassen likaledes orubbligt kommer att tro på, att enda vägen är socialismen. Han var t. o. m. övertygad om, att vi ryska kommunister, erfarna av vår vägs svårigheter, började förlora vår tro och att vi skulle komma tillbaka till den kapitalistiska vägen. När en gång under förhandlingarna kamrat Krassin ståndaktigt försvarade monopolet på utrikeshandeln, sade Stinnes spydigt till honom: ”Men era idéer har ju gjort bankrutt, varför klamrar ni er då fast vid monopolet på utrikeshandeln?” Krassin svarade honom lugnt: ”Ni har då allra minst någon rätt att tala om bankrutt. Ni ville ju rädda Tyskland genom kriget och nu jämrar ni er över, att ni är fattiga och ruinerade och att ententen sätter åt er.” Stinnes föreslog, att man skulle söka uppnå en förnuftig kompromiss, och var mycket förvånad över, hur en så framstående tekniker som Krassin ännu alltjämt kunde ha bolsjevikiska åsikter. överhuvud inlät han sig i förhandlingar med oss i den förhoppningen, att det skulle lyckas honom att upplysa oss. Han var mycket besviken, när han tog avsked från oss. Vi hoppas, att de tyska arbetarna kommer att bereda hans son, som ärver den av honom grundade dynastien, en ännu större besvikelse.

Vad Expertbetänkandet innebär (av Eugén Varga)

Det väsentliga av innehållet i det s. k. expertbetänkandet, som efter tre månaders arbete såg dagen den 9 april 1924, är ganska väl bekant genom dagspressen. På det principiella – vad som ligger bakom siffrorna – må här lämnas några orienterande synpunkter.

Skadeståndsbetalningar endast vid stabil valuta. Under föregående år har skadeståndskommissionen avkrävt Tyskland betalningar såväl i utländsk valuta som i sakleveranser utan hänsyn till, huruvida tyska valutan står ut med en sådan belastning. I motsats härtill ställer sig exportkommissionen på den ståndpunkten, att Tyskland kan betala ständiga skadeståndsprestationer endast under den förutsättningen att tyska valutan är stabil, enär med en sjunkande valuta statsinkomsterna skrumpnar så ihop att betalningarna blir omöjliga. Den tyska valutans stabilitet ska därför trots skadeståndsprestationerna bevaras.

Skadeståndsinbetalningar i tysk valuta. Härav följer konsekvent, att Tyskland ska betala skadestånd – fränsett sakleveranser – endast i tysk valuta. De föreskrivna inbetalningarna ska erläggas av Tyskland i tyskt mynt på skadeståndskommissionens räkning i den sedelbank (skadeståndsbank) som ska startas. Med depositionen av den fastställda summan har Tyskland å sin sida fullgjort sina förpliktelser: det är de allierades sak att se till att få de i tyskt mynt föreliggande skadeståndsprestationerna ut ur landet. Till den ändan förutsätter expertbetänkandet en av fem personer bestående kommission och en speciell agent, som har att sörja för att de av Tyskland erlagda summorna på riktigt sätt kommer till utlandet. Det gäller här den gamla frågan: i vilken naturaform kan Tyskland klara skadeståndssummorna, resp. i vilken naturform kan ententen ta emot skadeståndsprestationerna utan svår skada för Frankrikes, Englands och den övriga kapitalistiska världens industri? Expertbetänkandet löser naturligtvis inte denna fråga, då den till sitt väsen är olöslig. Det bestämmer, att Tysklands betalningar kan till en höjd av 2 milliarder guldmark ackumuleras i pänningform. De summor, som överstiger två milliarder, ska placeras i tyska värdepapper och till en maximihöjd av 5 milliarder guldmark. Skulle det visa sig, att ingen form kan utfinnas för mottagandet av skadeståndsinbetalningarna, så kommer dessa att reduceras till en tid då det blir de allierade möjligt att överföra dem i utlandet.

Betänkandet förstör alla planer, som genom att uppta ett *internationellt milliardlån* ville i ett slag lösa skadeståndsfrågan. (Så föreslog Cunos regering ett lån på 20 milliarder guldmark.) Alla drömmar om den amerikanska hjälpen har blivit vackra drömmar bara. Betänkandet förutsätter bara ett enda lån på 800 millioner guldmark att brukas till inbetalningar första året.

Världspolitiskt betyder denna lösning, om den inte bara i ord utan också i praktiken genomföres av de allierade, *den franska maktpolitikens nederlag och Englands seger*. Den franska maktpolitikens linje: det slutliga avskiljandet av Rhen- och Ruhr-områdena från Tyskland, separatism i Bayern och Sydtysklands styckande från Nordtyskland, Tysklands styckande på så vis i tre, fyra delar – allt detta kan betraktas som förolyckat. Betänkandet självt ställer sig uttryckligen på den ståndpunkten, att Tyskland måste utgöra ett enhetligt ekonomiskt helt, om det ska kunna betala några skadestånd. Den föreslagna lösningen förhindrar samtidigt föreningen av det förefintliga järnet och kolet i fransk hand, vilket är av största inflytande på Frankrikes ekonomiska och maktpolitiska ställning gentemot England.

Tyskland blir en internationell koloni. De franska maktplanernas misslyckande betyder emellertid inte, att Tyskland hädanefter blir en fri stat. Tvärtom: betänkandet förordnar en sträng och systematisk kontroll från de allierades sida över Tyskland. Faktiskt skulle, om de planerade åtgärderna genomfördes, den tyska hushållningen befinna sig under ententens kontroll. Denna kontroll kommer att sträcka sig utöver: järnvägarna, riksfinanserna, hela

pänningpolitiken via den blivande centrala sedelbanken, vari alla förefintliga sedelbanker ska uppgå, de tyska skatterna, vilkas höjd ska bestämmas av de allierade o. s. v.

De tyska inbetalningarna och Tysklands betalningsförmåga.

Betänkandet bestämmer som bekant följande inbetalningar:

Första året	1,000	millioner guldmark
andra året	1,220	„
tredje året	1,200	„
fjärde året	1,750	„
femte året	2,500	„
Första 5 åren	7,670	„

Av denna summa ska 800,000,000 guldmark uppbringas genom ett lån, så att de första fem årens inbetalningar blir sammanlagt mindre än 7 milliarder guldmark. Inbetalningssummorna blir från femte året 2,500 millioner, eventuellt ännu mer. Man har nämligen räknat med ett välståndsex, sammansatt av tämligen olika element (järnvägstrafik, befolkningsnumerär, utrikeshandel, tobakskonsumtion, budgetutgifter och kolförbrukning). Om dessa faktorer, beräknade efter ett visst system (genomsnittet av de sex faktorernas procentuella förändring), under senare år stiger över nivån 1926-1929, så böjes Tysklands förpliktelser i motsvarande grad.

Expertbetänkandet bestämmer, ur vilka källor skadeståndssummorna ska täckas, resp. beslaglägger vissa inkomstslag för skadeståndssummorna. De principer, som uttalats vid bestämmandet av inkomsterna, är följande:

1. Järnvägarna har genom pänningurvattningen gjort sig av med alla sina skulder. De representerar ett kapital på 26 milliarder guldmark. De hade före kriget en nettovinst på över 600 millioner, alltså omräknat efter det nuvarande pänningvärdet c:a 1,000 millioner, varvid betonas, att de tyska järnvägarna före kriget icke behandlades som affärsföretag utan i främsta rummet som redskap för Tysklands ekonomiska utveckling. Under sådana omständigheter är det inte svårt att ur järnvägarna i form av obligationsräntor och amortering årligen plocka ut 660 millioner guldmark och dessutom 290 millioner årligen i järnvägstrafikskatt.

2. Den tyska industrin har likaledes genom pänningurvattningen gjort sig fri sin skuldsättning. Därför kan den också ta på sig en skadeståndsskuld på sammanlagt 5 milliarder guldmark, som med 5 proc. ränta och 1 proc. amortering pr år kommer att ge 300 millioner.

3. I Versailles-freden fastställdes, att beskattningen i Tyskland inte finge vara lägre än i ententeländerna. På grundval härav har man räknat ut, att Tyskland till år 1928-1929 kan betala 1,250 millioner av sin ordinarie budget som skadeståndsbetalningar. För att säkerställa dessa betalningar inbetalas inkomsterna på beskattningen av tobaks-, öl-, alkohol- och sockerkonsumtionen på skadeståndskonto i den nya sedelbanken (skadeståndsbanken). Om dessa skatter och tullar ger högre intäkt än beräknat, så ges överskottet fritt för Tyska rikets behov.

Här dyker framför allt *två frågor* upp:

- Kan de här beräknade summorna tas ut ur vad den tyska hushållningen årligen ger, ur den årliga värdeproduktionen av det förminskade Tyskland?
- Kan man finna en naturaform för att utföra de beräknade betalningarna ur Tyskland?

Vad den första frågan beträffar, så kan den bejakas för de första fem åren. Dessa bidrag kan täckas genom de besparingar, statsskuldernas försvinnande och militärutgifternas minskning

ger, förutsatt att bourgeoisins politiska välde är stabilt och att produktionsprocessen inte störs genom svåra sociala strider – en förutsättning som knappast kan räknas med. Men vad de fulla betalningarna efter fem år beträffar, så måste betvivlas, att den tyska hushållningen kan bära förlusten av så stora summor. Dessutom kan man med kapitalismens f. n. ytterst labila jämviktstillstånd inte säga något bestämt om, hur det kommer att se ut om fem år.

Den andra frågan kan man också besvara med ja för de första fem åren, ty om vi räknar bort de av Frankrike inte bara gärna mottagna utan för dess hushållning outhärliga kol- och koksleveranserna, så återstår bara ett relativt litet bidrag pr år att utföra i utlandsvalutor eller i varuform: ett bidrag som, för så vitt inte en svår akut ekonomisk kris inträder, förefaller kunna placeras på världsmarknaden i form av tyska varor. Annorlunda blir det, när efter fem år betalningarna ska gäldas till sina fulla belopp. Årliga betalningar på 2½ milliard guldmärk kan presteras endast om Tysklands varuexport med många milliarder överträffar förkrigstidens. Vi säger: med många milliarder, enär Tyskland icke kan exportera idel varor, vars hela rå- och hjälpmaterial finns hemma i Tyskland utan naturligtvis också måste importera rå- och hjälpmaterial från utlandet. Men en61

sådan stor tysk varuexport skulle med världsmarknadens dåliga upptagningsförmåga och det enligt vår mening inte snart övergående tillståndet, att hela Västeuropa av brist på avsättning inte kan utnyttja sin fulla industriella produktionskapacitet, åstadkomma svår skada för den franska och engelska industrin. Det är därför troligt, att de fulla inbetalningarna varken kan betalas av Tyskland eller tas emot av ententen.

Betänkandets mening.

Betänkandet antogs enhälligt av experterna. Då vi säkert kan förutsätta, att experterna har handlat i samförstånd med sina regeringar, så betyder detta, att ententeregeringarna, d. v. s. ententebourgeoisin, anser den föreslagna lösningen av skadestandsfrågan för riktig.

Vad är nu betänkandets ekonomiska mening? Så vitt vi förstår väsentligen följande:

Ententebourgeoisin inser, att det är omöjligt att av Tyskland utfå skadestånd till sådan höjd, som bestämts i de olika ultima. Ententebourgeoisin är ställd inför valet: antingen få skadestånd men till priset av en skarp tysk konkurrens på världsmarknaden och som följdföreteelse markens sjunkande, sociala oroligheter, högerdiktatur eller proletär diktatur i Tyskland ; eller också avstå från skadestånd till den föreskrivna höjden men däremot få ett avgörande inflytande över utformandet av den tyska hushållningen och utnyttja denna så, att Tyskland som industriell rival hålles nere, alltså: mindre skadestånd men intet återupprättande av Tyskland som världsekonomiskt farlig konkurrent. Expertbetänkandet betyder att *ententebourgeoisin har bestämt sig för den senare lösningen*. Om vi är på det klara med detta, så blir betänkandets delvis egendomliga bestämmelser tämligen klara för oss.

Hypoteket på järnvägarna och kontrollen över de tyska järnvägarna betyder: De tyska järnvägarnas taxepolitik bestämmas av ententen och ledes i en riktning så att den tyska industrin icke som fallet var i fredstid kan forcera sin export genom extra ordinära exporttaxor.

Femmilliardershypoteket på den tyska industrin betyder, att tyska industrins produktionskostnader kommer att höjas i motsvarande mån.

Kontrollen över sedelbanken betyder, att det centrala sedelinstitutets diskontopolitik fastställs av ententebourgeoisin och att krediten åt industrin liksom också räntefoten bestämmas efter engelska och franska bourgeoisins behov och utvecklingen av den tyska industrin kan hämmas genom kreditinskränkningar och höga räntor.

Placeringen av 5 milliarder guldmark i tyska värdepapper (en summa som eventuellt också kan höjas) betyder, att ententebourgeoisin, som redan förut har betänkliga mängder aktier i tyska industriföretag, omedelbart får i sin hand de viktigaste grenarna av den tyska industrin.

Allt detta tillsammans betyder, att Tyskland ekonomiskt kommer under ententebourgeoisins kontroll och att denna kontroll utövas så, att man framför allt håller nere Tysklands industriella konkurrensförmåga, hämmar den tyska hushållningens utveckling.

Talesmännen för den engelska och franska bourgeoisin betonar alltid: England har en skuld på i runt tal 50 milliarder guldmark att förränta, medan Tyskland genom valutans urvattning står utan skulder. Det betyder, att den engelske fabrikanten har mycket högre skatter att betala än den tyske och att lönerna i England är högre än i Tyskland. Till följd härav måste man i skadeståndsfrågan driva en politik, som garanterar Englands och även Frankrikes konkurrensduglighet på världsmarknaden. Eftersom detta är oförenligt med en skadeståndsbetalning efter det gamla systemet: betalning av valutor utan hänsyn till den tyska valutans vidare öde, när det skulle tvinga Tyskland till en forcerad varuexport, så är expertbetänkandets ekonomiska mening: mindre skadeståndsbetalningar men behärskaendet av den tyska folkhushållningen till förhindrande av att Tyskland får en ny, för ententebourgeoisin farlig utveckling som konkurrent på världsmarknaden.

Londonkonferensen och dess resultat (av Karl Radek)

Ententens Londonkonferens slutade med en högtidlig scen, som borde tas upp i alla borgerliga läroböcker i historia. MacDonald förde tyske rikskanslern Marx till franske ministerpresidenten Herriot, lade Marx' högra hand i Herriots vänstra och gick så några steg tillbaka. Så lyder telegrammet. Det saknas bara meddelande, huruvida herr MacDonald vid denna scen höll en fredspalm i sin lediga hand. Söndagen efteråt gick herr Marx som god katolik i katolska kyrkan och Stresemann som god protestant i den protestantiska för att tacka Gud för det uppnådda samförståndet. Hur herrar bankirer fördelade sig med sina religiösa känslor på kyrkor och synagogor, därom tiger telegrammet.

Alla dessa rörande scener är värre än vilken som helst komedi. När regeringspressen säger, att det på Londonkonferensen varken fanns segrare eller besegrade, så motsvarar det ifråga om Tyskland såtillvida sanningen, som Tyskland inte kunde besegras, då det från allra första början hade kapitulerat. När den tyska delegationen begav sig till London, förklarade tyska pressen, att man i London för första gången skulle komma att tala med tyska folkets representanter som med likaberättigade. Tyska regeringspressen glädde sig lakejaktigt åt det faktum, att man skakade hand med tyska delegationen, att man tillät den göra privatvisiter hos Frankrikes representanter och att dessa visiter återgäldades. Hela denna lakejglädje kan dock inte beslöja det faktum, att Tyskland, innan dess delegation fick komma till London, utan någon som helst förändring måste svälja expertbetänkandet och att detta betänkande intill tyska delegationens ankomst till London ytterligare ändrades av ententen till Tysklands nackdel. Tyska delegationen måste också svälja dessa försämrade villkor. Men klarast kom ententens förhållande till Tyskland till uttryck vid frågan om Ruhr-områdets utrymmande. Tyska delegationen krävde omedelbart utrymmande av Ruhr, vars ockupation utgör en akt av grävsta inträngande i ett främmande område och inte ens kan rättfärdigas på grundval av rövarfördraget i Versailles.

Tyska pressen 'bedyrade in i det allra sista, att Tyskland inte kunde göra några som helst medgivanden i denna fråga, Tyskland ginge ju in på förslavandet endast för att rädda sex millioner tyskar från det främmande oket. Det behövdes emellertid bara, att Herriot hotade avbryta konferensen, så var engelska och amerikanska delegationerna med på att skjuta upp utrymningen ett år. Engelska regeringen, som hela tiden förklarat, att Ruhr-ockupationen utgjorde en olaglig handling av franska regeringen, Ramsay MacDonald, som bara några dagar tidigare i parlamentet förklarat, att han alltjämt stode på den ståndpunkten, gav snällt efter för Frankrikes krav.

När tyska delegationen förbluffad av denna frontförändring började brumma något om, att det vore nödvändigt resa till Berlin och rådgöra med Ebert, glömde MacDonald sin roll som skyddsängel och ropade till tyska delegationen: "Antingen, mina herrar, upphör ni med edra heroiska gester, eller också tar jag semester." Och representanterna för tyska regeringen underkastade sig på nåd och onåd.

Det är tydligt, varför Herriot höll på uppskjutandet av utrymningen. Han är inte bara rädd för de franska nationalisternas angrepp och herr Poincarés kritik, utan han är dessutom inte heller övertygad om, att expertplanen överhuvud kommer att genomföras. Den franska pacifistiska regeringen lämnar dörren öppen bakom sig för att kunna återgå till Poincarés gamla politik. Men varför har Ramsay MacDonald och engelska regeringen gått med härpå? Engelska arbetarregeringen behöver allt för väl utrikespolitiska segrar. Om inga definitiva segrar är möjliga, så måste man åtminstone skaffa sig partiella segrar. Frankrike har förlorat möjligheten att överrösta England i skadeståndskommissionen, enär då det gäller att klara frågor beträffande bristande uppfyllelse från tyskarnas sida även en amerikansk representant måste tillkallas. På så sätt hoppas engelska regeringen kunna binda franska regeringens

händer och omöjliggöra nya äventyr av denna. Den hoppas vidare, att de finansiella svårigheterna icke kommer att tillåta Frankrike några nya självständiga aktioner och att Frankrike inom ett år verkligen kommer att utrymma Ruhr. Vem som har rätt, kan ännu inte sägas. Om expertplanen genomföres, om Förenta staterna och England verkligen kommer att ge pengar, då är MacDonalds beräkning riktig. Frankrike blir då tvunget att utrymma. Men om Europas ekonomiska läge inte kommer att förbättras och därför expertplanen kommer att visa sig utförbar och de på densamma ställda förhoppningarna icke kommer att uppfyllas, då kommer uppskjutandet av Ruhr-utrymningen att bli en utgångspunkt för en fortsättning av de franska borgarelements politik, vilka ännu inte avstått från att söka stycka Tyskland. Därför är beslutet i utrymningsfrågan ett bevis för att Frankrike lyckats hålla vissa självständiga positioner gentemot engelska och amerikanska kapitalet.

Franska regeringens försök att sälja Ruhrutrymningen mot medgivanden i handelsfördraget, vilka kommer att ge franska industrin en privilegierad ställning, alla försök att bakom Londonkonferensens kulisser uppnå ett samförstånd mellan tyska och franska industrin har blivit resultatlösa. Här förblev engelska diplomatin otillgänglig. Times förklarade öppet, att de engelska affärskretsarna icke skulle komma att tillåta den försvagade franska imperialismen att uppnå vad t. o. m. den segerrike Poincaré inte förmådde uppnå. När det var frågan om att göra den franska förbrytelsen sådana medgivanden, som t. o. m. svor emot den borgerliga folkrätten, när det gällde att avstå från den ståndpunkt, som betecknade Ruhrockupationen som en kränkning av Versaillesfördraget, då tröstade sig MacDonald så: folkrätten har kränkts i så många år, så nu kan vi tolerera det ett år till. Men när det var frågan om att skapa en fransk-tysk trust, som hatade engelska industrin med skärpt konkurrens, då blev engelska diplomatin med MacDonald i spetsen obönhörlig; lag är lag, när det gäller konkurrensen.

Londonkonferensen är slut. Tyskland som fri makt, som själv sköter sina affärer på sina egna intressens grund, upphörde att existera. Det är nu en koloni åt det engelsk-amerikanska kapitalet, från vars bord fransmännen med bajonetter till gafflar försöker komma åt så många bitar som möjligt. Orsakerna till tyska bourgeoisins motsägelselösa kapitulation är fullkomligt klara. Markens stabilisering är tills vidare bara en ren övergångsföreteelse. Alldeles riktigt frågar den tyske borgerlige ekonomen professor Warms i Wirtschaftsdienst i Hamburg: Producerar tyska folket mer, exporterar det mer nu än i fjol? Nej, sista halvårets underskott i den tyska hushållningsbalansen utgör 1½ milliard guldmark. Tyska industrin kvävs av kapitalbrist. På den inre marknaden går procentsatsen vid handelskrediter upp till 80 %. Tyska bourgeoisin är i trängande behov av utländskt kapital. För att rädda sitt välde har den låtit fullkomligt underkuva sig. Den fråga, inför vilken nu hela världen står och vars lösning samtidigt blir ett svar på frågan, om vi under de närmaste åren kan vänta en revolution i Tyskland, är den, huruvida den tyska bourgeoisin är i stånd att uppfylla expertbetänkandets villkor. Den frågans besvarande kräver en grundlig analys av Tysklands ekonomiska läge, men redan utan vidare kan vi säga, att expertplanen är ogenomförbar i sin nuvarande form utan en betydlig utökning av världsmarknaden, utan en grundlig omsvängning i den ekonomiska konjunkturen eller, om den ändå skulle genomföras, den kan icke lösa skadeståndsfrågan. Skadeståndsfrågan kommer att bli föremål för ett förtvivlat imperialistiskt klasskrig. Londonkonferensen är bara en av etapperna däri.

Hur kapitalismen ”sanerar” Österrike (av I. och L Kulcsar)

I.

Genève-fördraget utlämnade Österrike för en summa av 650 millioner guldkronor – vilka utan svårighet kunde klämts fram ur det inhemska kapitalet, om man vågat ta till kraftåtgärder – åt Nationernas förbunds ekonomiska och därmed även politiska kontroll. Nationernas förbund har f. ö. inte lånat ut pengarna, bara gått i borgen för dem och därigenom fått kontrollen över landet. Fördraget utgår i slutet av 1924, men man strävar att förlänga det ytterligare två år. Även andra bankrutta land ska hjälpas på liknande sätt – så Ungern och Tyskland –, och de internationella arbetarmassorna har allt skäl att se till hur Österrikes ”sanering” försiggått, innan de tillåter vidare sådana experiment.

”Saneringens” första mål, valutans stabilisering utåt – har väsentligen lyckats. österrikiska kronan står sedan en tid stilla på en 14,500:del av sitt förkrigsvärde. Likaså har genom lånet Österrikes budget i någon mån kommit i jämvikt. Men det har också kostat en oerhörd stegring i skatter och dylika bördor, särskilt de indirekta skatterna. Vidare har man kunnat på papperet få upp budgeten genom oerhörda inskränkningar i utgifterna. Det förstås av sig självt, att sparsamhetsraseriet i främsta rummet drabbat alla utgifter för sociala och kulturella syften. Men de största besparingarna har gjorts och göres alltjämt genom inskränkning i personalen vid alla offentliga verk och inrättningar, en inskränkning som går hand i hand med alla statliga företags utlämnande till privatkapitalet. Saneringsplanen har under två år räknat med en inskränkning av ungefär en tredjedel av alla officiellt anställda, d. v. s. minst 100,000 personer. Under första året (till 17 november 1923) avskedades 51,043 personer, i februari 1924 var summan redan uppe i 63,307. Antalet understödda arbetslösa var i augusti 1922, före *Genève-förhandlingarna*, 30,967 och i november 1922 redan 58,008. Efter tillfällig sjunkning sommaren 1923 steg siffran åter i november 1923 till 75,809 och var i början av mars 1924 126,734. Samtidigt berövas allt fler arbetslösa allt understöd, f. n. har knappast mer än hälften sådant. Understödet har dessutom gång på gång försenats och ej höjts tillräckligt efter valutans sjunkande, så att dess realvärde under de sista 1½ åren sjunkit till bara hälften.

Men även levnadsstandarden för de, som ännu får arbeta, har genom ”saneringen” pressats ned betydligt. Den österrikiska kronan har stabiliserats utåt, men inte inåt. Den förlorar alltjämt sin köpkraft. T. o. m. de färgade officiella uppgifterna medger, att levnadsomkostnaderna sedan ”saneringen” stigit minst en fjärdedel. Men i realiteten har de stigit betydligt mer. Å andra sidan har emellertid arbetarnas och de anställdas löner – tack vare fackföreningsbyråkraternas undfallenhet – en värdig pedang till socialdemokratins politiska svek vid deltagandet i landets försäljning – ökat så mycket mindre, d. v. s. alltså faktiskt sjunkit i realvärde. Sedan ”saneringens” början har förlusten i reallönen uppgått till en sjättedel eller en femtedel. På så vis har reallönen sjunkit till hälften av lönen före kriget.

Så har alltså Nationernas förbunds ädla ”sanering” av Österrike, godtagen av det österrikiska kapitalet och dess dräng socialdemokratin, hittills haft till resultat för Österrikes arbetande folk: Stigande skattebördor, stigande arbetslöshet och stigande pauperisering. Det fina verkets fortsättning lovar allt detta i ökat mått.

II.

Den övervägande delen av österrikiska storindustrin befann sig redan vid krigets slut inom de stora Wien-bankernas inflytelsesfär. När det blev nödvändigt att lägga om till fredsproduktion, upptog företagarna stora investitionskrediter hos bankerna; valutans fall gjorde de hos företagarna ännu befintliga kapitalen allt värdelösare och tvang också till sökande av ny bankkredit för att kunna utföra inkommande uppdrag. Avsättningskrisen på den inre

marknaden tvang industrin att bjuda under världsmarknadspriserna. Den inströmmande internationella varuspekulationen köpte ut österrike, produkterna gick till underpris till utlandet. Men då offerterna ända till 1921 gjordes i österrikisk valuta, blev den effektiva vinsten en väldig – förlust. Kapitalet rann bort och man tvangs låna än mer hos bankerna. Räntorna gick upp till svindlande belopp, som 40-50 % pr år och aktiernas realvärde nådde år 1921 slutligen bottenkurs 5-15 % av sitt fredsvärde. Vid skenkonjunkturs avslutning i slutet av 1921 hade företagen sålt ut sina råmaterial- och varulager men var samtliga, ända till småindustrin, fullständigt beroende av bankerna.

Bankerna själva hade på grund av svårigheterna med sitt utlandskapital (efter Österrikes uppdelning) ont om pengar. Kapital drogs nu till landet genom utländska företags medverkan och syndikatförbindelser med sådana. Dessa nya förbindelser spelade redan år 1920 så stor roll, att de två största Wien-bankerna, Anglobank och Landsbanken, officiellt var engelskt, resp. tyskt företag. Genom stora aktieköp inträngde i de övriga storbankerna i Wien holländskt, schweiziskt och italienskt kapital, senare amerikanskt och franskt. Det följde en tid av fluktuerande koncerner, d. v. s. företagen gick genom olika händer. När utförsäljningskonjunkturen hade slutat 1922, kom en stor avsättnings- och produktionskris med stor arbetslöshet och starkt valutafall. Denna kris kunde av olika skäl ej utnyttjas till att övervinna krisen utan i stället måste den räddning, som inte längre stod att söka inomlands, sökas utanför. Så gjordes *Genève-överenskommelsen* i oktober 1922, då utlandskapet skulle hjälpa till med att ”sanera” Österrike och detta land ställdes under utlandskapitalets kontroll. Formen för saneringen var från första början tillskuren på finanskapitalets hegemoni. Den sedelbank, som skulle utföra de grundläggande åtgärderna, var kontrollerad av de stora Wienbankerna, som har majoritet i förvaltningsrådet.

Valutans stabilisering lyckades tämligen snabbt men ökade skatterna och förde med sig andra svårigheter, som skapade en stark arbetslöshet med 22,33 arbetslösa och 33,24 % korttidsarbetare av hela arbetarstammen i december 1922. För att klara denna produktionskris skulle man nu bl. a. återställa företagets rentabilitetsmöjligheter, vilket – via Wien-bankerna och Wien-börsen – medförde en massinströmning av in- och utländskt kapital i den österrikiska industrin. Detta fullbordade industrins koncernering under storbankernas ledning. Nu gick industriaktierna upp kraftigt, så att Wien-börsen f. n. noterar 40-60 % av fredsvärdena. Under denna hausse övergick, efter att ha cirkulerat i olika länder, alla betydande österrikiska företags aktiemajoriteter i händerna på några stora koncerngrupper, som nu håller på att omgruppera företagen horisontalt och vertikalt efter produktionsgrenar.

Men dessa österrikiska koncerngrupper stod samtliga i olika form under utlandskapitalets ledning. Det väsentliga i detta kapitals medverkan är, att den sker icke i förräntnings- eller spekulationssyfte utan för att genomföra *stora ekonomiskt-politiska planer i Central-Europa* och speciellt med tillhjälp av Wien-bankerna. Den under ledning av Bank of England stående *engelska* kapitalgruppen hade, som nämnt, redan 1920 övertagit Anglobanken (Anglo-Austrian Bank Ltd) och utbyggde åren 1922-23 över denna bank en kemisk-metallurgisk koncern, med närmast österrikiska företag. Den forna österrikiska Landsbanken övertogs av den *franska* gruppen under ledning av Banque de Paris et des Pays Bas; den har inte själv någon betydande koncern i den österrikiska industrin men utövar genom utländska kolgruvor kontrollen över en stor del av den österrikiska koltillförseln. *Franskt kapital* – gruppen Schneider-Creusot – har ledningen av Niederösterreichische Eskomptengesellschaft, som har den näst kreditanstalten mest betydande koncernen i österrikiska maskinindustrin. *Franskt kapital* har också genom Union-banken kontrollen över österrikiska magnesit-industrin etc. Den *italienska* gruppen har slutit sig till den engelska gruppen och behärskar en del av bil-industrin. De utslagsgivande gruvbolagen tillhör nu Schneider-Creusot. *Schweizarna* kontrollerar genom Wiener Bank-Verein och i direkt medverkan den österrikiska textil-

industrin. *Morgan-gruppen* (Guaranty Trust Co., New York, Schröder i London och Morgan-banken själv) kontrollerar två av de viktigaste österrikiska koncernbankerna, österrikiska kreditanstalten och Jordkreditanstalten, och genom dem speciellt hela den österrikiska rustningsindustrin och en viktig del av metallindustrin.

Dessa koncernbildningar avslutades hösten 1923 och därmed slöt effekthaussen. Wien-bankerna måste nu inrikta sig på normala bankaffärer, där då industrin framträder som spekulationsobjekt. Att märka är nu, att Wien-bankernas filialer på Balkan också på samma gång kommit under samma utlandskapitals inflytande. Detta jämte Wiens utmärkta läge har gjort Österrikes huvudstad till centrum för vittgående finanspolitiska och ekonomipolitiska expansionssträvanden av de stora internationella koncerngrupperna. Så har nu industrikapitalet i österrike fullständigt sugits upp av bankkapitalet. Därför utvecklar sig den ekonomiskt-politiska utformningen där annorlunda än i länder, där – som i Tyskland (Stinnes) – koncerneringen utgick från industrisidan. Så lyckas de österrikiska 'bankerna alltjämt hålla räntefoten uppe på inflationstidens höjd – 40-50 % –, då de behärskar krediten såväl mot Sedelbanken som mot industrin. Så får de vinster, som inte ligger spekulationsidens vinster efter men som kommer industrin att producera med förlust trots lättningen i avsättningsstocken. Därigenom tvingar bankerna industrin att med raseri söka förbilligade kostnader i lönenedsättningar o. åttatimmarsdagens upphävande. Men det är ju också ett led i Central-Europas "sanering", vars syfte är å ena sidan industrialiseringen under västeuropeisk kontroll och å andra sidan återställandet av kapitalets genom inga som helst koncessioner åt arbetarklassen inhägnade välde och utsugningsmöjlighet.

Spekulationskapitalismen – den kapitalistiska utvecklingens sista fas (av G. Schlesinger)

Kapitalismen i Central-Europa befinner sig i en ny fas av sin utveckling, och speciellt i Tyskland och österrike står denna nya fas redan nära sin kulmen eller har åtminstone kommit så långt, att man kan göra sig en klar bild av den. Det är den fas, som kan kallas ”spekulationskapitalets välde”.

Kapitalismens utvecklingslinje är, att industrikapitalet övervinnes av finanskapitalet. Grundvalen för detta övervinnande är, att finanskapitalet betyder en högre form av den industriella organisationen och därför möjliggör en stegrad och mer räntabel produktion.

Efter centralmakternas sammanstörtande började ett kraftigare framträngande av finanskapitalet, just som inledning till den nyss nämnda fasen av kapitalismen. Denna finanskapitalets framstöt skilde sig emellertid inte bara till sitt omfång utan också till sitt väsen från den normala finanskapitalistiska utvecklingen.

Krigshushållningens omflyttande till fredshushållning och krigets stora härjningar i hushållningen framkallade på alla det ekonomiska livets områden en kolossal kapitalbrist. Den begynnande inflationen (nedbringningen av valutan) har till stor del bara beslöjat denna kapitalbrist och inte upphävt den, och även där det medels kapital, som genom inflationen pressades ur arbetarnas, ’böndernas och småborgarnas stora massor, lyckades förnya och utvidga industrikapitalet, har detta antingen självt utvecklats till finanskapital (Stinnes) eller fallit offer för det rörliga kapitalet.

Finanskapitalet, som på detta sätt fick ett alltjämt ökat inflytande på produktionen, använde emellertid inte sitt inflytande till att vidga produktionens basis, ja, inte ens till att upprätthålla denna basis, utan med tillbakasettande av varje hänsyn till produktionens intressen – och det är ett symptom på kapitalismens nedgång – har det endast använt produktionen som mjölkko för sina jätteprofiter.

Produktionen saknar kapital. Vad gör nu dess finansherrar? Det utsändes hundratusentals nya aktier, men de därpå influtna pängarna kommer i ytterst liten mån industrin till godo. Aktierna övertas till låga kurser av de av finansherrarna bildade syndikaten och införes sedan till kurser, som vida överstiger resp. pappers reella värde, på börsen. Förtjänsten härpå tillflyter självklart syndikaten. Genom skickliga börsmanövrer drivs den redan därförutan föga reella kursen upp till det dubbla och tredubbla, ja, ofta ännu högre. De lätta börsvinsterna lockar alltjämt fler och fler kretsar in i finanskapitalets nät. Den industrielle eller yrkesutövande tar ut kapital ur produktionen, köpmannen tar kapital ur sin handel och bär till börsen, kapitalägaren sina från inflationen räddade förmögenhetsrester. Den normala aktiestocken räcker inte till för att suga upp alla dessa kapital, ty alla dessa aktier har ju, om också inte så stort, dock i alla fall något värde. Det grundas så nya bolag, vars aktievärden i realiteten utgöres av makulaturvärde.

Jättekapital undandras på så sätt produktionen. Men de effektiva vinsterna förslår inte. Det företas en attack mot den franska francen. Men det amerikanska kapitalet, som avgjorde världskriget, avgör också denna kamp. Det tyska och österrikiska kapitalet dukar under. (Kampen är f. ö. ännu inte slut; sannolikt kommer, liksom i världskriget, även det ”segerrika” Frankrike att slås ned av ”befriaren”.) Nu visar det sig, att finanskapitalet inte alls var klokare än sina offer, och det får nu samma öde, som det berett sina offer. Inte bara frankriget är förlorat, även det redan inför sin segerrika avslutning stående effektkriget går förlorat. Jättepäckar med aktier måste stötas bort med jätteförluster. Allt kapital måste mobiliseras till att hålla ut. Industrin och handeln undandras alltså hela sitt kapital, de svagare störtar samman –

man kallar det reningskris –, men de svagare drar de starkare med sig, de industriella företagen, som berövas krediten, störtar samman. Inte bara svindelaktier utan också aktier med ett effektivt värde sjunker ned till makulaturvärde. Produktionen strypes än mer. Krisen rycker med sig allt vidare kretsar. Arbetslöshet, lönenedsättningar, nedbrytande av de sociala erövringarna är följdföreteelserna för arbetarklassen.

Den borgerligt-demokratiska staten är den kapitalistiska klassens exekutivorgan och har självklart fyllt sin plikt emot denna. I början av spekulationskapitalets fas skyndade staten kapitalistklassen till hjälp med sedelinflationen. Skatteindrivningen saboterades av bourgeoisin, nästan samtliga statens utgifter täcktes bara med sedelpressen. Spekulationen erhöll till sitt förfogande jättesummor, som sedan betalades tillbaka i utvattnat pappersmynt. Så framställdes effekthaussen som ett det ekonomiska livets tillfrisknande, bankerna fick lån till en löjligt låg räntefot (i österrike 9 procent), lån som de gav vidare till 100 å 200 procent eller använde direkt till spekulation. Nu, när hela svindeln störtar samman, måste kostnaderna för spekulationen vältras över på massorna. Därför mass-skatter, jättetullar, nedbrytande av de sociala erövringarna. Men vad som 1918 skedde på det politiska området – bourgeoisins sammanstörtande –, det förberedes nu också på det ekonomiska området.

Hur imperialisterna "avrustar" (av G. I. Teodori).

Med ett hyckleri utan like pratade imperialisterna med Wilson i spetsen om att förintä "den tyska militarismen" för att en gång för alla göra definitivt slut på alla krig. Man skapade det beryktade Nationernas förbund och en hel rad andra pacifistiska institutioner (för fredstid). Men regeringar, vilka dirigeras av bankirer och kapitalister, förenade efter "nationella" kännetecken, förbereder alltjämt och oavslutligt en ny masslakt som utväg ur den ekonomiska krisen eller, rättare sagt, den återvändsgränd, i vilken den kapitalistiska "ordningens" motsägelser har drivit dem in. Dessa motsägelser belyses mycket bättre än med ord av de nakna siffrorna om Europas och Amerikas väpnade krafter vid början av år 1924.

I England t. ex. omfattar "försvaret" ungefär 350,000 man, av vilka 170,800 kommer på den stående hären och 180,200 på territorialarmén. I dessa siffror är naturligtvis inte inräknade formationerna i dominions: Canada, Australien, Nya Zeeland, de sydafrikanska kolonierna och kolonierna i Afrika och Indien.

Frankrike har under det ständiga hotet av den årligen växande tillbakagången i födelser förvandlat sin armé i en "enhetlig armé för Frankrike och kolonierna", med andra ord: i st. f. de förr separata franska, afrikanska och koloniala arméerna har man nu en enda armé, varvid alltid av de fyra regementena på en division ett är "färgat". Den "enhetliga arméns" bestånd utgör 20 linje-(infanteri-)divisioner, 12 linjedivisioner av högre bestånd och 6 sammandragna divisioner (av nordafrikanska och koloniala regementen), 65 kavalleriregementen (strategiskt och kårkavalleri), med hänsyn till positionskrig resp. förstärkt bestånd av artilleri och tanks, luftflottan, förbindelsetrupporna, de tekniska trupporna o. s. v., till ett totalantal av 660,000 man på fredsfot. Därav finns i Europa 420,000 och i Medelhavsområdet (Algier, Marocko, Tunis o. s. v.) 240,000 (av de forna kolonialtrupporna) för att om så behövs kunna sättas in i lämplig riktning i Europa. Det är nog att säga, att Frankrike av de senaste 240,000 håller 80,000 man infödingar i de nordöstra områdena av Frankrike och i de ockuperade tyska områdena. Faktiskt är fredsbeståndet beräknat till 900,000 man, och endast finansiella hänsyn har hindrat att man fått summan rund. Krigsbeståndet beräknas av Frankrike till den imponerande siffran av 3,000,000 man.

Italien har betydligt förbättrat och utökat sina trupper gentemot 1914. Särskilt framträder i kvalitet och i tekniskt avseende artilleriet och luftflottan; så befordras exempelvis det tunga artilleriet uteslutande med motorer. Italiens väpnade krafter utgör 37 infanteridivisioner, 14 kavalleribrigader på vardera 3 regementen, 51 artilleriregementen och 10 luftförsvarsartillerigrupper, för att inte tala om andra speciella och tekniska trupper, som kvalitativt är mycket starka. Sammanlagt utgör fredsbeståndet 300,000 man (faktiska beståndet är på grund av finansiella skäl endast 250,000 man). Oberoende därav finns i Italien starka organisationer av fascistisk ungdom, alltigenom uppfostrade i ultrareaktionär anda. Alla dessa arbetarfientliga organisationer är fullständigt genomträngda av militära tendenser.

Polen arbetar allt starkare på förbättrandet och utökandet av sina stridskrafter, under omedelbart inflytande och omedelbar ledning av den franska militärmissionen. De polska stridskrafterna till lands utgör 30 infanteridivisioner med 10 regementen kårkavalleri, 10 brigader (strategiskt) kavalleri, ungefär 50 regementen artilleri, därtill förbindelsetrupper, lufttrupper, järnvägs- och tekniska trupper samt en rad andra specialtrupper, sammanlagt 277,000 man. Det beräknade fredsbeståndet utgör emellertid 350,000 man, oberäknat en rad hemliga (fascistiska) organisationer till kampen mot "den röda faran". Man bör också beakta den "poliska demokratins" förstärkta arbete på gränsernas befestande (bygge av spärrfästningar, förstärkningar av linjerna o. s. v.), särskilt mot den östra grannen (d. v. s. Sovjet-Unionen) och "den tyska faran".

Rumänien rustar sista tiden särskilt febrilt, under Frankrikes påtryckning. Landet har 14 infanteridivisioner, 7 infanterireserv-, och 2 skyttedivisioner, 1 skyttebergsbrigad, 2 kavalleridivisioner och motsvarande utökad och förstärkt bestånd av artilleri, aeroplan och andra tekniska trupper, sammanlagt 125,000 man; därtill en gendarmkår och gränsvakt på 40,000, något särskilt betecknande för det inre tillståndet i landet. Den av en fransk mission leda rumänska armén har en fredsnumerär på 250,000 man, som i krig kan höjas till 1,000,000.

Icke utan intresse är *Förenta staternas* militära siffror. Staternas "fredliga politik" har hittills fört till en reguljär armé på 137,000 man (9 infanteri- och 2 kavalleridivisioner), vidare till ett nationalgarde på 215,000 man (18 infanteri- och 4 kavalleridivisioner) samt till organiserandet av en reserv på 27 infanteri- och 6 kavalleridivisioner, vars nuvarande personalbestånd är obekant, medan det föregående år var 67,000 man. Men när den planerade reorganisationen är färdig, så kommer de "fredsälskande" Förenta staternas arménnumerär att något överstiga 2,000,000 man.

Nu några siffror över *luftstridskrafterna*. De är följande:

	Personal	Aeroplan
Frankrike	33,500	1,350
England	31,000	600
Förenta staterna	16,500	600
Italien	6,500	250
Rumänien		144
Japan	3,100	250

Siffrorna gäller krigsluftflottan endast sådan den var i augusti 1923. Den civila luftflottan, som kommer att överta en hel rad uppgifter på transportens, posttjänstens och den militära sjukvårdens områden, har såväl i kvalitet som i antal apparater nått en ännu större utveckling i Frankrike, Amerika och sista tiden även i England.

Låt oss lämna Amerika och Japan (vilkas stridskrafter stigit 2 å 3½ gånger mot före kriget) och bara se på Europas rustningar. För Västeuropa är särskilt betecknande och karaktäristisk en jämförelse mellan de numerära bestånden för det imperialistiska kriget och bestånden i augusti 1923. Då räknade de stående härarna i hela Europa inclusive Ryssland ungefär 3,800,000 man; nu, sedan Tysklands och Österrikes stridskrafter minskats 700,000 man, har Europa en här på inte mindre än 3,700,000 man. Så har den beryktade "avrustningen" och ropet på "rustningarnas inskränkande" hittills bara hos ententen (den stora och den lilla) uttryckt sig i en armétillväxt på 600,000 man mer än tiden före kriget! Hittills – ty våren 1924 beställde Rumänien med febril hast ytterligare 400 aeroplan, då det inte kunde nöja sig med de nyss förut beställda 300. Och för uppskattningen av "luftflottans och kemiens" uppgifter är den framstående engelske militärspecialisten Burneys åsikt betecknande, då han förklarar för de amerikanska journalisterna: "Man kan med kännedom om de tekniska åtgärdernas fullkomning beräkna, att flertalet städer och orter i Förenta Staterna kan vara förstörda tre dagar efter krigsförklaringen ... Det finns en särskild gas, som är så stark, att den genast dödar den som inandas den. Försöksdjuren sjönk samman i ett ögonblick utan att kunna göra minsta rörelse". Inte för ro skull fällde en fransman uttrycket om "det bakteriologiska vapnet", d. v. s. de dödsbringande bakterierna som inneslutes i luftbomber för att smitta och förgöra stora städer, platser, vattenfall, floder o. s. v.

Vi vet mycket väl, vad imperialisterna och bankirerna är i stånd till, då det gäller människomord och kapitalets välde. Vem annan än det rovaktigaste amerikanska kapitalet kunde fälla uttrycket, att "det grymmaste kriget är det humanaste?" Redan nu går Förenta Staterna i spetsen för "de humana kemiska stridsmedlen" och börjar göra det kapitalistiska Frankrike

ledningen stridig på luftflottans område. Denna rustningarnas krampaktiga tillväxt, detta febrila arbete för att uppfinna de grymmaste stridsmedel tjänar oss som varning. Endast arbetarklassens seger och den proletära revolutionens triumf kan stanna denna skändliga, ohyggliga fabrik för mänsklighetens förintande. Och Sovjet-Unionen, den belägrade fästningen för kampen för de undertryckta folkens och arbetarnas i alla land befrielse, måste särskilt vara på sin vakt. Just mot Sovjet-Unionen riktas i främsta rummet alla ansträngningarna av världskapitalet, som känner sin undergång nalkas. Och därför måste Röda arméns militära makt ökas i kvalitet och mängd på alla sätt och med alla medel, måste dess tekniska och kemiska medel fullkomnas och stärkas.

Det kommande kriget (av M. Pavlovitsj)

Lenin om det kommande kriget.

Under kapitalismen är krigsfaran ständigt överhängande. Men aldrig har denna fara varit så tydlig som under innevarande period, då t. o. m. borgerliga författare och politiker, som för inte länge sedan sökte inbilla sig själva och världen, att världskriget 1914-18 vore det sista kriget och sedan skulle den eviga freden komma, nu redan slutat med sina tal om den eviga freden. Många borgerliga författare och politiker, som Nitti, Callaux, Lloyd George, Keynes m. fl., är tvungna att erkänna sanningen, att f. n. i hela världen – i de ekonomiska konjunkturen såväl som i de imperialistiska stormakternas internationella läge – är krigsfödande faktorer verksamma, faktorer mycket starkare än dem som framkallade den fruktansvärda masslakten 1914-18. I denna dag finns det ojämförligt mer anledningar till ett världskrig än sommaren 1914.

Frågan om det kommande världskriget sysselsatte starkt Lenin. I ett minnesvärt dokument, som Lenin nedskrev den 4 december 1922 och som var bestämt till instruktion för Kommunistiska Internationalens delegation på Andra Internationalens konferens i Haag, där det gällde frågan om krigets bekämpande, skrev Lenin bl. a.:

”För det andra måste med exempel från nu aktuella, om också aldrig så bagatellartade konflikter, förklaras, hur kriget vilken dag som helst kan bryta ut i anledning av en strid mellan England och Frankrike om någon detaljfråga i deras fördrag med Turkiet eller mellan Amerika och Japan i anledning av en fråga, vilken som helst, vid Stilla havet eller mellan andra stormakter, vilka som helst i anledning av kolonialstridigheter i tullpolitiken eller överhuvud i handelspolitiken o. s. v.”

Här gav Lenin en visserligen kort men likväl djupgående analys av de faktorer, som driver fram till ett nytt världskrig. Det är grundfalskt att som många forskare gör låta kriget 1914-1918 till sitt väsen skrupna ihop till en konkurrenskamp mellan Tyskland och England. Utan tvivel utgjorde kampen mellan Tyskland och England om världsväldet en av de viktigaste faktorerna i världskriget och spelade en viktig roll vid världsbrandens uppkomst. Men jämte den tysk-engelska konflikten var avgörande vid världskrigets uppkomst också det tsaristiska Rysslands kamp med Tyskland och Österrike om väldet i Osmanska riket och på Balkan och den fransk-tyska kampen om såväl Afrika som också malmgruvorna vid de två ländernas europeiska gränser. Och just därför därför att strax före krigsutbrottet inte bara Englands och Tysklands imperialistiska krafter stötte ihop utan också Tysklands och Rysslands, Tysklands och Frankrikes, Rysslands och Österrikes, Italiens och Österrikes, Serbiens och Bulgariens etc. – blev resultatet icke ett engelskt-tyskt krig utan ett världskrig, omedelbart uppkommet av en bagatellkonflikt i Serajevo: gymnasisten Principis mord på österrikiska ärkehertigparet Ferdinand.

I detta nu stöter emot varann inte bara Japans och Amerikas imperialistiska planer utan också Englands och Frankrikes, Frankrikes och Italiens, Frankrikes och Spaniens, Jugoslaviens och Bulgariens, Jugoslaviens och Tjeckoslovakiets, Rumäniens och Ungerns, Polens och Litauens etc., och därför är det nog med en bagatellkonflikt för att bringa till explosion det i den internationella politikens olika knutpunkter – i Tanger, i Singapore, vid Ruhr, i Banatet, på Filippinerna, på Balearerna etc. – hopade sprängämnet och sätta hela världen i låga.

Kapprustandet och det kemiska kriget

Det första kännetecknet på den ytterliga skärpning, som inträtt i de kapitalistiska makternas inbördes förhållanden, utgör alla staters väldiga rustningar, som vida övergår rustningarna strax före världskriget. Enligt den engelske generalen F. Morris' beräkningar fanns 1922 i Europa under vapen 4,354,975 man, medan samtliga europeiska arméer 1913 hade en

sammanlagd styrka på 3,747,179 man. Om man betänker det faktum, att Tysklands, Österrikes, Ungerns och Bulgariens stående arméer nedbringats till sammanlagt 696,135 man, kommer man enligt Morris till den slutsatsen, att de övriga europeiska makterna har förstärkt sina arméer med 1,303,921 man. Den största hären i Europa har Frankrike. Den var den 1 januari 1923 inclusive kolonialarmén 831,828 man stark. Samtliga europeiska makter, med undantag för Sovjet-Ryssland och de besegrade staterna Tyskland, Österrike, Ungern och Bulgarien, har drivit upp sina rustningar till en höjd, inför vilken samma staters rustningar strax före världskriget alldeles förbleknar.

Dessa rustningar finner sitt uttryck inte så mycket i härens numerära tillväxt, en tillväxt som f. ö. är rätt respektabel i jämförelse med tiden före kriget, men fastmer i krigsteknikens exempellösa förstärkning och utgifterna härför. Så minskar MacDonalds "pacifistiska" England enligt budgetförslaget 1924-1925 arméns numerär i hemlandet med 12,000 man men höjer samtidigt staten för luftflottan med i runt tal 2 millioner pund sterling genom att för 1924-1925 föreslå upprättandet av åtta nya lufteskadrar, det stärker sin flotta med nybygge av nya kryssare och "förstörare", det använder enorma summor till härens "kemisering", till uppfinnandet av nya explosivämnen, till forcerat bygge av hundra lätta och tunga tanks för armén etc. England har från världskrigets slut och till 1923 redan använt 290 millioner pund sterling för rustningar!

Även Frankrike ägnar f. n. största intresse åt utvecklingen av luftstridskrafterna och är där långt före England. Man planerar att bygga 132 kampeskadrar. Luftflottan beräknas till i fredstid 30,000 man, i krigstid 300,000. Frankrikes utgifter för flygväsendet överstiger de andra stormakternas. Franska regeringen ägnar den största uppmärksamhet åt utvecklingen av krigskemien. I Frankrike har bildats en krigskår av militära ingenjörer och kemister, vars uppgift består i att hitta på nya medel för det kemiska kriget. De franska imperialisterna drömmer om bomber, som om så behövs på några timmar skulle ödelägga Berlin eller London. (En engelsk major har i 'en intressant men mycket cynisk bok, prisad av själva Foch, föreslagit att helt enkelt förstöra den tyska kemiska industrin. Men denna plan är inte populär i engelska borgarkretsar, enär den engelska bourgeoisin tvärtom f. n. arbetar på en förening av den engelska och den tyska kemiska industrin.)

Denna exempellösa tillväxt av rustningarna, som karaktäriserar efterkrigsperioden, är resultatet av två grundfaktorer. Å ena sidan för skärpningen av den industriella krisen och arbetslösheten i de kapitalistiska länderna samt inknappningen i den utländska avsättningsmarknaden till, att bourgeoisin med särskild intensitet kastar sig på militarism, stärkning av det militära flygväsendet och kemisering av hären, därför att man häri ser ett medel att underlätta den kapitalistiska ackumulationen och hindra en väldig överproduktion av varor. Å andra sidan råder, när nu de internationella konflikterna alltmer skärps och kriget med elementär kraft rycker närmare, den naturliga tendensen att beväpna sig till tändarna för att vara i stånd att slå ned motståndaren och rycka åt sig det väntade bytet. Men rustningarnas tillväxt i varje enskilt land har sina gränser och sin logik. Om Förenta Staterna tack vare sin finansiella och ekonomiska maktställning är i stånd att ännu i tio år rusta med samma intensitet som nu eller ännu större, så kan ett relativt fattigt land som Japan inte tillåta sig det. På samma sätt är en hel del europeiska land, som Polen, Jugoslavien, Tjeckoslovakiet, delvis t. o. m. Frankrike, med sin sjunkande valuta och sina statskulders ohyggliga tillväxt ur stånd att någon längre tid vara med i samma tempo i kapprustningarna. Och kanske är snart ögonblicket inne, då den nationalistiska pressen i alla stater, alldeles som den tyska chauvinistpressen strax före världskrigets utbrott, med hänvisning till den fruktansvärda rustningsbördan, som skapats av hotet från den yttre fienden, kommer att hetsa folket till krig under parollen: Hellre en ända med förskräckelse än en förskräckelse utan ända!

Det oavbrutna kapprustandet, som vi kan iakttaga sedan världskrigets slut, är ett symptom på och en följd av den yttre tillspetsningen i förhållandena mellan de kapitalistiska makterna och utgör samtidigt ett hotfullt varsel för det annalkande utbrottet av ett nytt världskrig.

Fransk-engelska motsättningen som grundfaktor i det kommande kriget

De mest ansvariga för de febrila rustningarna på europeiska kontinenten och för det annalkande europeiska kriget, som hotar förvandla sig i ett världskrig, är de två starkaste europeiska makterna: Frankrike och England. Den franska kapitalismen strävar efter att få välde på den europeiska kontinenten och tränga ut England ur Europa. Mot det målet marscherar Frankrike på två vägar: för det första genom att stärka sin lantarmé, sin luft- och undervattensflotta, genom militärförbund med Tjeckoslovakiet, Jugoslavien, Polen, Rumänien, av vilka de båda sista är militära halvkolonier åt Frankrike och när det än gäller ställer hela sin militära kraft till Frankrikes förfogande, för det andra genom att strypa Tyskland och framför allt genom att slita loss Rhenlandet. I *Le Matin* av den 30 mars 1924 lästes följande uttalande av den franske generalen Mangin om nödvändigheten att lösslita Rhenlandet från Tyskland och bilda en Rhenrepublik (under franskt skyddsvälde):

”Så länge en Rhenrepublik ej är bildad, förblir problemet om våra gränsers säkerhet olöst. Utan en Rhenrepublik är vi och Belgien tvungna att söka medel, som sätter oss i stånd att hindra ett nytt inbrott av tyska horder. Så länge Rhenområdet förblir i tyskarnas händer, kommer dessa aldrig att uppge tanken på en revansch. Och omvänt: Om Rhenområdet berövas Tyskland, då blir Preussen av med alla de fabriker och verk, som under krigstiden försåg det med krigsmaterial. Vi måste vara rustade för alla eventualiteter. Med sådana grannar som tyskarna kan man aldrig vara säker. Helt plötsligt kan deras vilda instinkter åter föra tyskarna till den forna skådeplatsen för deras grymheter. Därför måste Rhenområdet förvandlas i en oberoende republik.”

Det är självklart, att England inte kan låta sig nöja med planen på en fransk hegemoni över kontinenten. Englands vägran att draga sig tillbaka ur Europa, förläggningen av den brittiska världspolitikens tyngdpunkt till det europeiska fastlandet måste dra med sig en skärpning i de fransk-engelska förbindelserna. Därav de nya rustningarna i de bägge länderna, därav förstärkningen av Englands lufteskader, skapandet av nya flygstödpunkter, upprättandet av ett nytt ständigt läger i Norra England och utvidgandet av kasernerna i London, därav flott-demonstrationerna i Frankrikes grannskap (en stor engelsk manöver vid Baleariska öarna på vägen mellan Frankrike och dess nordafrikanska kolonier), därav Englands närmande till Italien och Spanien. Därav å andra sidan de nya franska rustningarna, utprovandet av nya, längreskjutande kanoner på artilleriövningsplatsen i Le Havre, kanoner som når nära 10 svenska mil (97 kilometer) och som är avsedda att ställas upp längs kusten och beskjuta London och engelska kusten, vidare fransmännens byggande av nya strategiska järnvägar i Belgien, befästandet av den belgiska hamnen Zeebrügge o. s. v.

Naturligtvis kommer ett krig mellan England och Frankrike att bli signalen till en väpnad sammanstötning på hela det europeiska fastlandet. Mobiliseringen av de engelska och franska stridskrafterna kommer omedelbart att följas av mobiliseringar i Belgien, Polen, Rumänien, Tjeckoslovakiet, Jugoslavien, Italien, Spanien, Portugal, Bulgarien, Turkiet, Österrike och Ungern och många millioner människor åter att kallas under vapen. Samtidigt kommer naturligtvis inte de många millioner tyskar, som finns i Tyskland och Österrike, att sitta med armarna i kors och lugnt invänta utgången av kriget mellan England och Frankrike. Lika lite kommer de undertryckta nationaliteterna i Jugoslavien, Polen, Rumänien och Tjeckoslovakiet att vara likgiltiga, och de nationella upproren och kriget kan tända Galizien, Bessarabien, Siebenbürgen, Karpatoryssland, Macedonien etc. Och även om intet öppet uppror av undertryckta nationaliteter kommer i början av kriget, så kommer snart den sprängande

verkan av de olösta nationella problemen att bli kännbar, som fallet var i Österrike under kriget, då de slaviska soldaterna i tio- och hundratusenden gav sig åt fienden för att sedan vända sina gevär mot dubbelmonarkin. Hur som helst, med de rent imperialistiska krigens spöke uppstår också i Europa nationalkrigens spöke.

Den japansk-amerikanska motsättningen och kriget vid Stilla havet

Ett imperialistiskt krigsspöke dyker inte bara upp i Europa. Skärpningen av den japansk-amerikanska motsättningen genom förbudet för japansk immigration i Förenta Staterna – ett förbud som utlöste en djupgående rörelse bland den japanska befolkningens breda massor – sätter på nytt upp frågan om de japansk-amerikanska relationerna på dagordningen. Under perioden före Washington-konferensen var redan motsättningen Japan–Amerika så tillspetsad, att ett krig föreföll oundvikligt mellan de båda länderna. Efter konferensen försäkrade många pacifister, att nu vore faran för ett japanskt-amerikanskt krig ur världen. Den hårda verkligheten har dock snabbt skingrat dessa pacifistiska illusioner. Alltsedan Förenta Staterna började bygga Panama-kanalen, var det tydligt, att Förenta Staterna strävade att förverkliga det av president Roosevelt i följande ord sammanfattade programmet: ”Väldet över Stilla havet tillhör Förenta Staterna.”

På den vägen stötte dock Förenta Staterna ihop med Japan, vars huvudsakliga avsättningsmarknad är Kina, som tar upp den japanska industrins produkter och samtidigt utgör huvudområdet för placeringen av överflödigt japanskt kapital.

Om det påståendet är sant, som fällt av några militära specialister: att en tvekamp en mot en mellan Amerika och Japan stöter på oövervinnliga tekniska svårigheter, vilka under vissa omständigheter skulle om inte hindra krigsutbrottet så i alla fall omöjliggöra en avgörande utgång till förmån för ena eller andra parten, då blir Stilla-havs-problemets karaktär så mycket mer tragisk. Ty då följer därav, att Amerika icke ensamt kommer att angripa Japan utan i förbund med Australien, Nya Zeeland och kanske också i förbund med England, Holland, Kina o. s. v. När England vid förberedandet av sitt krig mot Tyskland kunde få sådana allierade som Ryssland och Frankrike, för att inte tala om småstaterna av Portugals typ, så blir det så mycket mindre svårt för Amerika att finna de nödiga medhjälparna.

Kriget vid Stilla havet kommer likaväl som ett europeiskt krig att åtföljas av djupa nationella rubbningar i form av resningar, uppror, kanske också grandiosa nationella revolutioner i en hel rad asiatiska länder. Kriget kommer att kraftigt rycka upp de av Japan undertryckta massorna i Korea, Formosa, Sachalin och kommer icke att gå spårlöst förbi de amerikanska Filippinerna, franska Indokina, engelska Indien o. s. v.

Lenin om kampen mot kriget

Kan i detta nu Europas, Amerikas och Japans arbetarklass hindra det annalkande kriget? På den frågan svarar Lenin i det redan förut citerade dokumentet:

”Man måste avge en reell förklaring om, hur stor den hemlighet är, som omger ett krigs födelse, och hur hjälplös en vanlig arbetarorganisation, även om den kallar sig för en revolutionär organisation, står inför ett verkligt annalkande krig. Man måste förklara för människorna och ständigt på nytt, hurudant läget var under det sista kriget och varför det inte kunde vara annorlunda. Man måste särskilt förklara betydelsen av den omständigheten, att frågan om ‘fosterlandsförsvaret’ oundvikligen upprullas och att den övervägande majoriteten av det arbetande folket oundvikligen kommer att besvara den frågan till den egna bourgeoisins fördel.”

Vari består det enda reella kampmedlet mot kriget?

I ”upprätthållandet och utvidgandet av en illegal organisation för varaktigt arbete av alla i kriget deltagande revolutionärer emot kriget”. Kommunisterna kan inte hindra utbrottet av ett nytt världskrig, men de måste sträva efter att förvandla detta krig i medborgarkriget, i världsrevolutionen.

Vi måste sorgfälligt följa de internationella komplikationerna, de bagatellartade motsättningarna i alla kolonifrågor och vi måste framför allt avslöja det senaste krigets ”hemlighet” och i en rad populärt skrivna broschyrer på alla språk förklara för de många miljonerna arbetare i hela världen, i England, Frankrike, Amerika, Japan, Italien, vilken roll de internationella bankerna, montantrusterna, kanonkungarna spelat däri, hur för närvarande ”Järnbruks-kommissionen”, Oljetrusten, de kemiska industriförbunden förbereder ett krig. Om vi så gör, kommer vi att uppfylla ett stort testamente av arbetarmassornas odödlige ledare och lärare.

Jordens ansikte efter kriget (av Karl Radek)

Det imperialistiska kriget 1914-1918 var bara en fortsättning på de föregående tjugårens imperialistiska politik. Men det förde med en oerhörd hastighet de redan förut märkbara utvecklingstendenserna till mognad, det skärpte med oerhörd kraft de i kapitalismen förefintliga motsägelserna och skapade på så vis ett nytt styrkeförhållande. Sex år av imperialistisk fred har ännu mer fördjupat de fåror, som kriget hade präglat på jordens ansikte. De fyra förändringar, som kriget framkallade, kräver av varje revolutionär ett noggrant bedömande, ty de är grundvalen för den vidare utveckling av världsrevolutionen, som påbörjades genom världskriget.

1. Omgrupperingar i de kapitalistiska staternas läger

Upptäckten av Amerika flyttade den mänskliga utvecklingens centrum från Medelhavet till Atlantiska oceanen. Redan år 1861 skrev Marx i *Neue Rheinische Zeitung*, att upptäckten av guldfyndigheterna i Californien flyttade världsutvecklingens centrum till Stilla havets kuster. Men trots den revolution, som 'började från och med att Japan inträdde i de kapitalistiska ländernas led, att engelsmännen med sina kanoner raserade den kinesiska avsöndringens murar, att det jordbrukande Amerika blev ett fabrikkorstenarnas och skyskrapornas land, förblev Europa centrum för den ekonomiska utvecklingen, utgångspunkten för rörelsekrafterna i hela världen. Den engelska och tyska kapitalismen representerade hjärtat, som drev blodet omkring i alla den kapitalistiska världens blodkärl. Kriget gjorde slut på detta. Europas ekonomiska försvagande, det oerhörda påskyndandet av Förenta Staternas industriella utveckling, deras sagolika förrikande på hela världens bekostnad, detta har nu gjort slut på Europas övervalde. Och endast den socialistiska revolutionen kan genom att förena Europa och till en organism sammansluta dess oerhörda produktivkrafter och dess i arbetarmassornas tekniska skicklighet kristalliserade erfarenhet skydda det för förfall eller för rollen av en koloni åt Amerika.

Inför detta faktum träder alla andra omgrupperingar inom den kapitalistiska världen i bakgrunden. Huruvida det kapitalistiska Europa ska ledas av Frankrike, som stödjer sig på järnet och kolet i Briey-bäckenet och Ruhr, eller om det ska lyckas England att i Europa skapa en ny period av s. k. jämvikt mellan krafterna, d. v. s. att den ena kapitalistiska staten ligger och lurar på den andra, det kommer bara att avgöra formerna för det kapitalistiska Europas förfall, formerna för kampen mellan den gamla kontinentens kapitalistiska krafter. I ena som andra fallet kommer Förenta Staterna att genomföra sin den amerikanska världens politik, den politik, som består i att spela ut den ena europeiska kapitaliststaten mot den andra. Detta känner de vidsyntare representanterna för Europas härskande klasser. Och därför strävar de i ena eller andra formen till att förena det kapitalistiska Europa. Men denna förening är omöjlig på kapitalismens grundval, ty kapitalism betyder konkurrens, och även om Nationernas förbund komme att omfatta alla kapitalistiska stater, t. o. m. Amerika, så kommer det bara att vara ett slagfält för de nationella kapitalist-gruppernas strider inbördes. Envar av dem kommer att bemöda sig att få Förenta Staternas understöd för kampen med de andra.

Men Amerikas Förenta Stater är en makt som inte bara geografiskt ligger vid två oceaner – Atlantiska och Stilla oceanen – de är också ekonomiskt tvungna att försöka stå med fast fot på de asiatiska och de *europiska kontinenterna*. Därtill driver dem det västliga Amerikas industriella utveckling och Kinas uppvaknande. När general Gordon år 1859 marscherade in i Peking, när år 1900 en expedition för hela den kapitalistiska världen slog ned boxarupproret, erövrade kapitalismen endast Kinas kustområde. Under de sista tjugåren har den kapitalistiska utvecklingen trängt in i det inre av Kina. 400 millioner människor befinner sig i en process av uppvaknande. De närmaste trettio åren kommer att avgöra frågan, huruvida de själva kommer att förvalta sitt land, som äger oerhörda rikedomar av kol, järn och råolja och

producerar så mycket ris, att det räcker till för att nära hela Asien, eller huruvida denna process, som är så väldig, att man känner svindel inför den, kommer att försiggå under det amerikanska kapitalets ledning. Förenta Staterna förbereder sig för rollen inte bara av diktator över Europa utan också över Ostasien. Marx' förutsägelse år 1851 om flyttningen av utvecklingens centrum från Atlanten till Stilla havet blir först nu faktum.

2. Uppkomsten av den kapitalistiska ordningen i Östern

Utvecklingen av kapitalismen i Östern inskränker sig inte bara till Jangtsekiangs floddal. Vad imperialismens epok påbörjade, det har kriget påskyndat: hela österns uppvaknande till nytt liv. Under tiden efter kriget fortsätter denna process. Det räcker inte till att mäta den med antalet spinnmaskiner och mekaniska vävstolar, som från England, Amerika och Japan importerats till Kina och Indien.

Antalet nya textilfabriker, som öppnats i Indien sedan kriget, är inte så värst stort. Viktigare är, att österns folk, som väckts av den imperialistiska utvecklingen och kriget, har fått se den kapitalistiska världen sådan den är. En gång i tiden ansåg kineserna Kina för världens centrum, Mittens rike, och trodde, att om inte alla europeiska nationer visade sig som den kinesiske kejsarens vasaller, så berodde det bara på att kejsaren av Kina inte brydde sig om dem. När den engelska generalen Gordon efter att ha bombarderat Peking tvang den kinesiske kejsaren att ta emot honom i audiens – och han var det första europeiska sändebud som tilläts träda inför självhärskares av Kina ansikte –, då löpte framför honom och hans följe vid inträdet i Sommarpalatset löpare med fanor, på vilka stod skrivet: Engelska drottningens sändebud för tribut och en underdånig bön till kejsaren av Kina.

Men imperialismens århundrade lärde österns folk vördnad och ingav dem en vidskeplig skräck för den europeiska kapitalismen. Havets jättar demonstrerade i Shanghaj, Kanton, Konstantinopel, Kalkutta med sina blänkande kanoner för österns folk den kapitalistiska världens styrka. Hundratusentals av Österns söner, som av kapitalismen fördrevs ur sina byar och sökte sitt uppehälle på Ceylons teplantager, Holländska Indiens gummiplantager, i Förenta Staternas fabriker, i alla europeiska länders hamnar, har fått se den moderna kapitalismens makt. Och österns folk underkastade sig.

Men så kom kriget och visade dem alla kapitalistiska motsättningar och hela världens inbördes förintelsekamp. Så kom freden i Versailles. Den kastade två stora europeiska makter i stoftet, den uteslöt från de makter, som fick njuta av kapitulationens frukter, det stolta Tyskland, vars kejsare hade sänt sin general Waldersee att delta i expeditionen mot boxarna och befallt honom fara så fram med kineserna, att till femte led ingen kines skulle våga att se snett på tyskarna mer. De såg den hotfulle vite tsaren störtas, denne för vilken hela östern hade darrat, de såg på långt avstånd eldpelaren av ryska revolutionen gå framför folken, de såg hur alla kapitalistiska makter ansträngde sig att släcka denna revolution och hur det ryska arbetarfolket reste sig och jagade dem därifrån. De såg barrikaderna i hjärtat av Europa. Och underdånigheten försvann, vördnaden försvann, och i de vidaste kretsar av österns folk uppstod och stärktes den tanken, att också de kunde försvara sig och att också de kunde bli de andra lika. Den tanken tränger över floder och berg, tränger in i byar, som ännu aldrig skådat en automobil eller ett lokomotiv, ja, inte ens en plog. Den muselmanska östern vaknar, den buddhistiska östern vaknar. De religiösa idéerna ger vika för den aktuella nationella idén. En djupgående kamp har börjat mitt i den gamla orienten. Österns kvinna reser sig. En sådan tilldragelse som kvinnornas deltagande i den ekonomiska kongressen i Smyrna är inte mindre historiskt betydelsefull än störtandet av kalifatet.

Den gamla kapitalistiska världen, söndersliten av inre motsägelser och av revolutionen, möter öga mot öga österns unga kapitalistiska värld, som visserligen är svag och helt nyligen vaknad till liv men som bakom sig har reserver i hundratala millioner bönder, vilka från slöheten i sin

by vandrar ut på det nationella och internationella livets vida väg. Detta är den andra stora förändringen, som framkallades av världskriget.

3. Breschen i de kapitalistiska staternas internationella system

Den tredje och viktigaste följden av världskriget är slutet på det kapitalistiska statssystemets monopol. Det faktum, att ledningen av den kapitalistiska utvecklingen övergick från den ena kapitalistiska makten till den andra, att kapitalismens centrum flyttades, detta faktum förekommer inte för första gången i kapitalismens historia. En gång i tiden var det lilla Holland ett sådant centrum och när på 1500-talet de ryska tsarerna slöt fördrag med andra stater, var ett av deras ständiga bekymmer, hur de skulle kunna säkerställa åt sig förbindelsen med Antwerpen. Holland avlöstes av Frankrike och av England, mellan vilka under århundraden kampen om väldet över världen rasade. Störtandet av det kapitalistiska Tyskland, som av tyskarna anses för krigets viktigaste och sorgligaste resultat, är naturligtvis en stor historisk tilldragelse. Men Tyskland hade dock bara existerat i fyrtio år som förenad kapitalistisk makt. Krigets grundläggande resultat är det faktum, att – medan det före kriget endast fanns kapitalistiska makter och feodala länder, vilka var objekt för de förras politik – så har vulkaniska sociala rubbningar ur det imperialistiska krigets blodbad skapat granitön Sovjetryssland.

Vad är Sovjetryssland? Engelska sändebudet Lindley, som for till Ryssland år 1918 för att studera det röda Moskva-riket, telegraferade till sin regering: Ack, de är inte enbart rövare, de är rövare med idéer!

Vilka ”idéer” representerar novemberrevolutionen? Sovjetrepublikernas Union är den första stat, som ledes av arbetarklassen. Vad betyder det? Det betyder början till en ny historisk epok. I sitt Arbetarprogram konstaterar Lassalle vid betraktandet av det moderna samhällets utveckling tre epoker. Den första epoken, varunder all makt, hela statsbygget stödjer sig på väldet över jorden, är feodalismens epok. Under den andra epoken visar sig kapitalet som grundval för makten: det är epoken för bourgeoisins välde. Den tredje epoken kommer att vara epoken för arbetarklassens välde, som stödjer sig på demokratin, sade Lassalle. I detta schema vaknade i Lassalle idealisten, hegelianen. Perioden för arbetarklassens välde har inte någon ny form för egendomen, har ingen materiell grundval under sig. Denna Lassalles idealism, som förstörde hans historiebetraktandes linje, blev senare grundvalen för socialdemokratins opportunistiska politik, som före kriget gick så långt att den påstod, att arbetarklassen komme att erövra sin makt inom demokratin och därvid så småningom att omändra samhällsordningen med de medel, demokratin ställde till dess förfogande. Hur den än förnekades av representanterna för Andra Internationalens vänstra flygel, motsvarade denna reformistiska formulering i själva verket dess åsikter. Med den kunde också bourgeoisin försona sig, ty perspektivet med en socialism om hundra å tvåhundra år, en socialism utan revolution, innehöll inte i sig något som förskräckte.

Uppkomsten av Sovjetryssland, industrins nationalisering, allt detta visade bourgeoisin med oerhörd åskådlighet, att det här inte var frågan om förändringar under loppet av århundraden utan att timman för en ny historisk epok hade slagit. Hur än bourgeoisin tröstade sig med, att Sovjetryssland med tiden skulle bli lika förståndigt som i äldre tider alla revolutionära regeringar blivit det, när de började känna ansvaret, när fakta började ansätta dem, så kunde de mera vidsynta av bourgeoisins politiker inte lugna sig med all tröst, som låg i att efter Robespierre kom Thermidor, Konsulatet, Napoleons kejsarrike. Ty varken Barrés’ direktorium eller Bonaparte kunde vrida historiens hjul tillbaka, förinta revolutionen eller inblåsa nytt liv i den genom revolutionen, avskaffade feodala samhällsordningen. Sovjetrepublikernas Union består och kommer att bestå, den har inte förintats av interventionen och den kommer inte att förintas av NEP. Alla Sovjet-Rysslands problem går ut på att finna krafterna till att utnyttja det ekonomiska uppsvinget, som den första

arbetarstaten genomlever, inte bara till att behålla makten, behålla de ledande posterna i den ryska hushållningen till ögonblicket för proletariats seger i ett av de ledande industriländerna, utan också till att redan nu sakta men beslutsamt gå vidare på det socialistiska uppbyggets väg.

Sovjetryssland består och kommer att bestå, inte bara därför att arbetarklassens erfarenhet i det ekonomiska uppbygget växer, inte bara därför, att dess maktapparat förbättras, utan också därför att den internationella kapitalismen inte är i stånd att bli klar med de motsägelser som söndersliter den. T. o. m. om den skulle lyckas höja Europas hushållning till nivån före kriget, så skulle detta bara betyda det samtida växandet av de imperialistiska motsägelserna, bara deras konflikt på ett högre utvecklingsstadium. De kapitalistiska motsättningar, som gav det unga, ännu inte stärkta Sovjetryssland andrummet i Brest-Litovsk, som hjälpte det att besegra interventionen, som skaffade det erkännandet från en hel rad ledande kapitalistiska makter, dessa motsättningar garanterar Sovjetrysslands fortsatta stärkande. När Sovjetryssland erkänts av Storbritannien, den europeiska kontrarevolutionens ledande makt, så betyder det i och för sig en oerhörd historisk tilldragelse. Genom att den kapitalistiska världen erkänt Sovjetryssland har den själv med sin underskrift bekräftat, att perioden för det kapitalistiska statsystemets monopol tagit slut. På ena sidan står den kapitalistiska världen, på den andra en stat, som förnekar alla dess grundvalar. Betydelsen av detta faktum kommer att bli klart i hela sin vidd först i ögonblicket för en ny skarp revolutionär eller imperialistisk kris i Europa. Den internationella bourgeoisin har redan inte längre någon betäckning i ryggen. Bakom dess rygg står österns vaknande folk, står en stor stat, som utgör en sjättedel av världen och ledes av ett proletariat, vilket uppstått under blixtar och stormar och är fyllt av en i historien hittills okänd revolutionär hänförelse. Sovjetrysslands jord, spannmål och svärd kommer under sådana omständigheter att få en avgörande betydelse, t. o. m. om det inte skulle lyckas oss att under de närmaste åren ta stora steg i riktning mot produktionens socialistiska organisation.

4. Proletariatets revolutionära rörelse i den kapitalistiska världen

Det fjärde karaktärsdraget för epoken efter kriget är det faktum, att kapitalismen har givit reformismen nådestöten. De reformistiska partierna består ännu, de är ännu mycket starka, de utgör huvudreserverna för den kapitalistiska samhällsordningen, de räddade sig igenom den revolutionära kritiken efter kriget. Men reformismen har gått under, ty möjligheten att förbättra de breda arbetarmassornas läge i det kapitalistiska Europa har förintats. De oerhörda bördor, som kriget efterlämnat, har ställt den kapitalistiska klassen inför valet att antingen avstå från att försöka återställa den kapitalistiska hushållningen eller genomföra det försöket på de arbetande massornas bekostnad. Vare sig vi nu har att göra med den fascistiska regimen eller med den småborgerliga demokratin, så avvältras alla bördor för kapitalismens återställande på den arbetande klassens axlar. Industrins oerhörda koncentration under kriget ger bourgeoisin medlen till kamp mot arbetarklassen över hela fronten. Den tillbakakastade arbetarklassen tvingas i alla land in i den revolutionära kampen. Den övervinner sina reformistiska illusioner, och varje seger för reformisterna visar sig därför med hänsyn till förbättringen av arbetarklassens läge på parlamentarisk väg, på reformernas väg, som ett nytt steg till förintandet av de reformistiska illusionerna.

När arbetarklassen åren 1918 och 1919 i en hel rad länder, där den redan befann sig bara ett steg från segern, inte förmådde segra, berodde det bara på det faktum, att den reformistiska epoken inte hade givit den i arv revolutionära partier, dugliga att leda den. Med dittills okända offer fick arbetarklassen betala denna brist. Men det finns för den förslavade klassen ingen annan väg till att lära villkoren för segern än offrens väg. Den lär av sina nederlag, av sina misstag, den lär känna fiendens starka och svaga sidor, den besegrar sin feghet, den skärper sitt förstånd, den lär sig röra sig på slagfältet och slå fienden. Före kriget var de faktiskt

revolutionära elementen i den internationella arbetarklassen helt obetydliga grupper. Kommunistiska Internationalen utgör redan en världsmakt, ehuru den bara är en organisation för arbetarklassens minoritet, ehuru den ännu länge måste kämpa om förtroendet från arbetarnas flertal, ehuru den ännu länge måste lära att leda arbetarklassens strider. Arbetarrörelsen radikaliserar sig och är inte längre en rörelse bara av arbetarklassen och bara om de närmaste målen. Samma ändring i de sociala relationerna, som radikaliserar arbetarrörelsen, väcker inte bara bönderna och småbourgeoisin i östern utan förintar även genom proletariseringen av mellanlagren i Europa arbetarklassens isolering, skapar betingelserna för uppkomsten av oppositionella och t. o. m. revolutionära rörelser av småbourgeoisin och ställer arbetarklassen inför uppgiften att bli hela den lidande mänsklighetens ledare.

Benknotorna av millioner arbetare multnar på det imperialistiska krigets slagfält. Millioner arbetare går under genom efterkrigsperiodens umbäranden, tiotusentals arbetare har fallit i medborgarkrigen. Ingen av alla dessa kommer att återvända till livet. Av deras ben uppstår hämnarna, uppväxer det nya släktet, som ska bereda ett slut på kapitalismen. Någon återvändo till det gamla gives ej. Världskriget har medfört början av den socialistiska revolutionens epok. Den epoken kommer måhända att bli vittne till nya imperialistiska krig, men den kommer samtidigt att bli vittne till revolutionära strider, som gör slut på imperialismens epok och skapar grundvalarna för en ny epok, proletariatets, som uppbygger den socialistiska samhällsordningen.